Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...етэмнай 1921 оной ...абрнин 21-һээ гарана | № 139 (15762) | 1981 оной июниин 17, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэелүүлхын түлөө

„САГААН АЛТАЯ" СЭБЭРЭЭР АБАЯ

ТЕХНИКЭЕЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХЭРЭГЛЭХЭ

Буряад ороноймнай мал ...алай гол һалбари болохо ...ин ажалда айхабтар шу...а хаһа—нооһо хайшалха ...элмэри эхилжэ байна. ...ин шанартай продукци ...хын тула хонидой ноо...эгээн зохид болзорто, ...хэн үдэртэ үнгэргэхэ ...эгтэй тэжэ бүгэдэндэ мэ...жэ. Энэмнай нэн түрүүн ...нкэ һайнаар хэрэглэһэ...ашаар лэ туйлагдаха ...на бшуу.

Мүнөө үедэ республикын ...хоз болон совхозуудта ...и, хурьгадай нооһые ху...мэриин 8—10 үдэртэ ...шалжа дүүргэхэ, техникэ ... Энэ жэлдэ бүхыдөө ...0 гаран электромашинка ...хогдонхой.

Манай Госкомсельхозтех...ын отделениинүүд байгша ...ю 4800 шэнэ машинка. ...онэй 62 мянган шүдэ, 32 ...ган хутага ажахынуудта ...ажа үгөөд байна. Тэрэ ...ю ЭСА 12/2000 түхэлэй ... агрегат ажахынуудта ...огдоо. Энэмнай нёдондо ...эшэһөө нилээд олон бо...ю. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ ...о машинканууд, тэрэнэй ...астьнууд заводуудһаа ...эжэ абтана.

...инхэдэ энэ жэлдэ Кир...эй ССР-эй Госкомсель...ехникын дүй дүршэлые ...ан абажа. машинкануу... хутага болон шүдэнүү... ялайшатар тошиилдохо ...жээнүүд бэелүүлэгдэжэ ...на. Юуб гэхэдэ, заводһоо ...ргаһан шэнэ машинка...дай нооһо хайшалдаг ху...ь ульгамаар ябажа үгэ...үй. Тиимэһээ тэрэниие ...и һайнаар мүлижэ үгэ... зохид. Мүнөө энэ ху...дэлмэри Шэнэ-Бэрээнэй гол заводто, мүн районуудай Сельхозтехникын мастерскойнууд соо хэгдэжэ дүүргэгдэхэеэ байна. Хони хайшалалгын эхилтэр машинкануудай 6 мянга шахуу хутага, шүдэ иигэжэ тааруулагдан бэлдэгдэхэ юм. Энэмнай хайшашадай ажалай бүтээсэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ, нооһо доогуур хиргаха арга олгохо байна.

Һаяхана Оронгын совхоздо республикын зооветеринарна мэргэжэлтэдтэй үнгэргэгдэһэн семинар дээрэ иигэжэ тааруулагдаһан хутага ба шүдэтэй машинкануудаар хонидой нооһо хайшалхада угаа зохид байһанаа харуулаа.

Саашадаа ажахынуудта хэрэглэгдэхэеэ болиһон иимэ хутага, шүдэнүүдые сутлуулжа, тусхай станок дээрэ мүлижэ тааруулха даабари Сельхозтехникын районно отделениинүүдтэ үгтөөд байна. Энэмнай хайшалалгын пунктнуудые запчастьнуудаар хангаха хэрэгтэ туһалха гээшэ.

Хонидой нооһо түргэнөөр, һайн шанартайгаар хиргажа абахын тула электро-хайшануудые техническэ талаар харууһалха, тааруулха шухала байһаниинь элитэ. Мүнөө үедэ энэ уялгые хайшалалгын пункт бүхэндэ ажахынуудай табиһан 1—2 мастер-наладчик дүүргэдэг байха. Манай Сельхозтехникын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хайшалалгын агрегадуудые тодхохо, тааруулха хэрэгые даадаг байна. Саашадаа хонёор олон Зэдын, Сэлэнгын болон бусад районуудта нооһо хайшалдаг агрегадуудые өөһэдынгөө техникэтэй хамта харууһалдаг болохо хүсэлтэй байнабди. Энээниие байгша ондо захалхабди.

Республикын колхоз болон совхозуудта тодхогдоһон машинка бүхэнөөр энэ жэлдэ 200 хонинной нооһон хайшалагдаха болоно. Зүгөөр Яруунын, Хяагтын, Бэшүүрэй районуудта машинка бүридэ энээнһээ 70—80-яар олон хонин хүртэнэ. Тиимэһээ эдэ районуудта электро-хайшанууд нэмэжэ тодхогдохоор байгаа.

«Сагаан алта» суглуулха харюусалга ехэтэй сагта республикын Госкомсельхозтехникын, районуудай Сельхозтехникын мэргэжэлтэд, хүдэлмэрилэгшэд хайшалалгын пунктнуудаар ябажа, ажахынуудай мастер-наладчигуудта туһалха, бүхы агрегадуудые һайнаар хүдэлтэхэ хэмжээнүүдые абаха байна.

Эхэ оронойнмай промышленность хонидой нооһо хайшалха бүтээсэ ехэтэй агрегадуудаар, тэрээндэ техническэ харууһалга хэхэ автомат түхеэрэлгэнүүдээр хангадаг болоно байна. Машинкануудай нооһо хиргадаг хубинуудые хурсадхаха ДАС-350 түхэлэй автомадууд, ПЗН-40 түхэлэй полуавтомадууд бии болонхой. Манай республикын ажахынуудташье хурсадалгын тиимэ полуавтомадууд абтанхай. Мүн хутага, шүдэ хурсадхадаг тусгаар түхеэрэлгэтэй машинканууд абтажа байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хонидойнгоо нооһо эрхим шанартайгаар суглуулжа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ манай Госкомсельхозтехникын коллективүүд өөһэдынгөө хубитые оруулха байна.

П. ВАХРУШЕВ,
республикын Госкомсельхозтехникын начальнигай орлогшо.

ҺАРАҺАА ҺАРАДА АМЖАЛТАТАЙ

Баунтын районой промышленна предприятинуудай коллективүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө жэшээгүй һайнаар эхилһэн байна. Үнгэрһэн табан һарын дүнгүүдээр сэгнэн харахада, районой ажахын гол һалбариин коллективүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, эрхим шанартай продукци ехээр гаргахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсон, ажалайнгаа эршые һараһаа һарада эршэдхэн хүдэлнэ гээд тэмдэглэлтэй.

Жэлэй эхинһээ хойшо 1 миллион 818,2 мянган түхэригэй промышленна продукци худалдагдаһан гэхэ гү, табан һарын түсэб 113,5 процент бэелүүлэгдэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 216,2 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ тушаагдаа. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орхоцоо 26,9 процентээр дээшэ болоно.

Энэ хугасаа соо Ципиканай приинск (директорынь В. А. Трухин), Муяын леспромхоз (директорынь А. И. Миролюбов), Баунтын загаһанай завод (директорынь Н. Н. Иванков), районой типографи (директорынь П. И. Трофимов) гэхэ мэтэ предприятинуудай коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа 100,5—142,8 процент дүүргэжэ, район соохи социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн байна. Тиихэдэ тус предприятинууд продукции худалдалгынгаа хэмжээе 107,5 процентһээ 146,6 процент хүрэтэр дээшэлүүлээ.

Май һарын түсэбэй дүүргэлтые онсолон хаража, районой предприятинуудай мүнөө үеын ажалые шэнжэлбэл, дүнгүүдынь мүн лэ һайн. Промышленна продукци худалдаха түсэб 138,6 процентдэ хүргэгдөө. Энэнь нёдондо жэлэй май һарынхиһаа 32,3 процентээр ехэ. Гансал Витимэй ой модоной ажахыһаа бэшэ предприятинүүд һарынгаа түсэбүүдые 100-һаа 225 процент хүрэтэр дүүргэһэн байха юм.

Витимэй ой модоной ажахын газар дээрэ ехээр һүжэрһэн тайгын түймэр тус ажахыда ехэ хохидол ушаруулаа. Гэбэшье эндэхи хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд энэ хохидолой хойшолонгуудые дары усадхажа, ажахынгаа хэрэгые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

В. НИНДАКОВ.

ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ УҺАЛНА

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тарялан, нуга сабшалан дээгүүр Гэгээтын уһалууриин томо системэ гарадаг юм. Тус системын һубаг ханаабуудһаа уһа сасадаг гурбан түхеэрэлгэ үдэр, һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Эндэ 334 гектар олон жэлэй ногооной ургаса ундалуулагдана.

Колхозой үнинэй лугомелиоративна отрядай бригадир, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаков болоно. Бригададань 9 гэнжэтэ, 14 мөөртэ, 1 «С-100» тракторнууд бии.

Колхоз 950 гектар сабшалантай. Тэрэнэй 410 гектарынь Гэгээтэ горхоной хоёр хажуугаар нэмжынэ. Зүүн-Гэгээтын сабшалангые (270 гектар) үнинэй луговод, КПСС-эй гэшүүн 75 наһатай Домбоев Базар Дымчикович уһалдаг. Тэрэ жэл ерэхэ бүри даажа абаһан сабшалангай гектар бүриһөө 26 центнер хүрэтэр үбһэ хуряажа абана. Дээдэ-Гэгээтын луговодууд Дунгар Доржиев, Нимбу Нимаев, Дамби Буянтуев, Тыгжии Гырылов гэгшэд гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ һүрилдэг габьяатай.

Булаг гэжэ газарта СНП-50/80 түхэлэй бүлүүр станци хүдэлгэгдэнэ. Эндэ Владимир Доржиев бүхы сабшалангаа бүлүүр станцяар таһалгаряагүй уһалжа байна.

Олон жэлэй ногооной ургаса уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүдээр шиигтүүлэгдэнэ. Машинистнүүдээр Буряадай АССР-эй габьяата механизатор, КПСС-эй гэшүүн Николай Григорьевич Суковатиков, Владимир Цоктоев, Буряадай хүдөө ажахын институдай 3-дахи курсын студент Александр Шестаков гэгшэд хүдэлнэ.

Дурсагдагша звенонууд ажахын тоосооной гуримаар ажалладаг тула түлбэреэ ургасынгаа зэргээр абадаг гуримтай. Бүхы звенонууд үнгэрһэн табан жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 15—20 центнер үбһэ сабшажа һүрилһэн байна.

— Бидэ апрель һараһаа эхилээд, мүнөө болотор тарялан болон сабшалангаа уһалнабди. Һүүлэй үедэ Зэдэ мүрэндэ уһан бага болоод, уһалхада бэрхэшээлтэй байна, — гээд колхозой агроном-мелиоратор Виктор Дамбаевич Рампилов манда хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд һубаг ханаабуудһаа уһалжа байна. 2. Механизаторнууд Владимир Цоктоев, Николай Суковатиков гэгшэд уһалууриин газар дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

НООҺО ХАЙШАЛАЛГАДА—ЭРТЭЭНҺЭЭ

Районоймнай колхоз, совхозуудта хонидой нооһо хайшалжа, «сагаан алтаяа» ...шааха саг болзор дүтэл...ан байна. Хонидойнгоо ...оһо гээлтэ, хоролтогүй...эр, һайн шанартайгаар ...йшалжа абахын тула хай...шадай мэргэжэл шадаба...ие дээшэлүүлхэ шухала бай...ание Баргажанай районой ...рл Марксын нэрэмжэтэ ...лхоздо һайн мэдэдэг. Ушар ...мэһээ эндэ жэл бүри ноо... хайшалалгын эхилхэһээ ...ид хони хайшалагшадаа түрүү дүй дүршэлдэ һургадаг юм. Нёдондонойхидоол мэтээр колхозой хайшашад, тэрэ тоодо һургуулиин 40 гаран һурагшад, нооһо хайшалалгын Сэлирэй пунктда элэбхитэйгээр сугларба. Тэдэнэр 5 үдэрэй туршада оньһон түхеэрэлгэнүүдээ хүдэлгэжэ туршахаһаа гадна, хайшалалгын түрүү дүй дүршэлдэ һурана, хайшалагдаһан нооһоной һайн шанартай байха асуудалда гол анхарал хандуулагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1.000 хониной нооһо хайшалһан, колхозой хэдэ удаа чемпион болоһон Яков Бадмаев, Баянголой дунда һургуулиин багша, бэрхэ хайшашан Ирина Гомбоевна Посходиева болон бусад баян дүршэлдөө залуушуулые һургана. Колхозоймнай хайшашад 27 мянган толгой хонидой нооһо 11 үдэр соо хайшалжа дүүргэхээр зэһэнхэй.

В. МОСОЛОЕВ.
Баргажанай районой Баянголой сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АМАГ ҮСӨӨРӨӨ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хүрбын совхозой Могойн фермын һаалишад һү һаалиня улам дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ элбэгээр абаха зорилготойгоор ажаллажа байнхай. Тус фермэдэ ажалаараа суурхадаг, хамтын хэрэгтэ хаба соогоо оролдодог түрүүшүүл олон. Тэдэнэй дундаһаа нэрлэбэл, М. Фёдорова, залуу һаалишан Наталья Дашабылова болон бусад үнгэрэгшэ һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 113—175 килограмм һү һаагаа. Энэ коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээд, мүнөө хахад жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид бэелүүлхэ зорилготой, бүхы хүсэл эрмэлзэлээ хүдэлмэридөө зорюулна.

Могойн фермынхид партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хараадаа абан, байгша ондо һү ехээр үйлэдбэрилхэ гэжэ нилээд оролдолго гарган, туха сүлөөгүй хүдэлжэ байна.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СУГЛААН

...ниин 15-да Буряадай ...налистнуудай холбооной ...лениин гурбадахи пленум ...обо.

...енум дээрэ «КПСС-эй ... съездын шиидхэбэри...дые, КПСС-эй ЦК-гай Ге...ральна секретарь нүхэр ... И. Брежневэй тоосоото ...лэл соо хэлэһэн заабари, ...ололнуудые бэелүүлхэ та... республикын журналист...дай зорилгонууд» гэһэн ...хэл СССР-эй Журналист...дай холбооной правлениин ...гүн, «Правда Бурятии» га...н редактор нүхэр И. В. ...нцев хэбэ. Элидхэлые ...шэн хэлсэлгэдэ «Буряад ... газетын таһагые дааг... Ц. Ц. Дондогой, телевиде... болон радио-дамжуулгын ...р республикын гүрэнэй ...итедэй телестудиин аха... редактор С. С. Смирнова, Мухар-Шэбэрэй районой «Ленинский путь» газетын редактор П. Г. Мурзин, «Правда Бурятии» газетын таһагые даагша Л. Т. Левченко, Яруунын районой «Улаан-Туяа» газетын редактор Ж. Б-М. Цыдыпов гэгшэд хабаадаба.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар Журналистнуудай холбооной правлениин пленум зохихо тогтоол абаба. Мүн пленум 1980 оной ноябрьда Буряадай Журналистнуудай холбооной ээлжээтэ IX съезд зарлаха тухай шиидхэбэри гаргаһан байна.

• • •

Үсэгэлдэр республикын районно газетэнүүдэй редакторнуудай семинар боложо үнгэрбэ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ районно газетын эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй обкомой хэблэлэй таһагые даагша С. Д. Ринчинов, районой журналистнуудай эхин эмхинүүдэй үүргэ, үүсхэл дээшэлүүлхэ тухай республикын Журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь Ц. Н. Дугаров элидхэл, мэдээсэлнүүдые хэбэ. Семинарта хабаадагшадай урда полиграфиин, хэблэлэй ба номой наймаанай талаар республикын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Н. Б. Павлов, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлдэ гүрэнэй нюуса хамгаалха Управлениин ахалагша редактор Л. Ш. Базарова гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Семинарэй түгэсхэлдэ уласхоорондын байдал тухай лекци КПСС-эй обкомой лектор Д. Ц. Шойненов уншаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗҺАА

ХЭБЛЭЛЭЙ, ТЕЛЕВИДЕНИ БОЛОН РАДИО-ДАМЖУУЛГЫН, ПОЛИГРАФИ БОЛОН НОМОЙ ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ, ФИЗИЧЕСКЭ КУЛЬТУРА БОЛОН СПОРТЫН, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ ХЭБЛЭЛДЭ ГҮРЭНЭЙ НЮУСАНУУДЫЕ САХИН ХАМГААЛХА ТАЛААР ГЛАВНА УПРАВЛЕНИИН, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ ШАЖАН МҮРГЭЛЭЙ ТАЛААР СОВЕДЭЙ, АВТОРСКА ЭРХЭНҮҮДЭЙ ТАЛААР БҮХЭСОЮЗНА АГЕНТСТВЫН, БҮХЭСОЮЗНА «ЗНАНИЕ» БҮЛГЭМЭЙ, НОМДО ДУРАТАЙШУУЛАЙ БҮХЭСОЮЗНА ҺАЙН ДУРАНАЙ БҮЛГЭМЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө **шагнаха:**
Буряадай АССР-һээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Климов Александр Павловичые — «Правда Бурятии» газетын редакциин таһагые даагша.

Митыпов Цыремпил Цыдыповичые—телевидени болон радио-дамжуулгын Буряадай гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ.

Павлов Николай Баксаевичые—хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Сапунов Георгий Ивановичые—телевидени болон радио-дамжуулгын Буряадай гүрэнэй комитедэй автомобилиин жолоошон.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Манаенков Борис Петровичые—республиканска типографиин хэблэгшэ.

Петрякова Людмила Ивановнае—номой 10-дахи магазинай ахалагша наймаалагша. Хяагта хото.

Цыбиков Сыжип Абидуевичые—«Коммунизмын туяа» газетын редактор.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Намжилов Мыжит-Цырен Даржаповичые—«Буряад үнэн» газетын ахалагша корреспондент.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 2.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай ажахые түсэблэхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Базякина Надежда Михайловнада — Буряадай АССР-эй гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй таһагай начальник.

Калашникова Екатерина Викторовнада — Буряадай АССР-эй гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй ахалагша экономист.

Манзанова Светлана Македоновнада — арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

Раднаев Даша-Нима Тыжебровичтэ — Буряадай АССР-эй гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй түрүүлэгшэ.

Тенетов Павел Ивановичта — Буряадай АССР-эй гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭД И. Г. БУХОЛЬЦЕВ БОЛОН К. И. ЗАЛУЦКИЙ ГЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын түсэблэлгын органуудта удаан саг соо ашатай ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Бухольцев Иван Григорьевичые — арадай депутадуудай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

Залуцкий Константин Иосифовичые — арадай депутадуудай Хойто-Байгалай районно Соведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин экономист.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 15.

МАЛ АЖАЛ—онсо шухала һалбари

АРГА НӨӨСЭНҮҮДЭЭ ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

АРХАНГЕЛЬСК. Уһан замшад малшадта туһалба — тэдэ паромууд болон баржануудаар үхэр малыень һайн эдеэлсэ ногоотой Хойто-Двинагай нуга сабшаланда гаргаһан байна.

Тэндэ түхеэрэгдэһэн зуһалангуудта үнеэдэй хойноһоо һайнаар харууһална. Зундаа үнеэн бүхэнһөө 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар хараалагдана.

АГДЖАБЕДИ (Азербайджанай ССР). Бунятовай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Кеклик Ахмедова — Азербайджанай ори ганса эхэнэр хонишон —хонидой нооһо хайшалалгаар дүй дүршэлтэй малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Тэрэ хонин бүриһөө 6—8 килограмм нооһо хайшалаа. Бүхы продукцинь эрхим сортын байба.

Эсэгынгээ — дайнай ба ажалай ветеран Талыш Ахмедовэй хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадада тэрэ хүдэлдэг юм. Эсэгэнь баян дүй дүршэлөө басагандаа дамжуулан үгэдэг. Гэр бүлын бригадада үшөө табан хүбүүд, басагадынь хүдэлдэг байна. Энэ хадаа Карабахска талын эрхим түрүү коллективүүдэй нэгэниинь болоно.

ЩИГРЭ. (Курска область). Колхозууд хоорондын эндэхи гахай үсхэбэрилдэг комплексын коллектив дунда зэргээр 110 килограмм шэгнүүртэй гахайнуудые гүрэндэ тушаана. Энэнь урда жэлэйхиһээ хоёр килограммаар үлүү болоно.

Гахайнуудай шэгнүүрые улам нэмээжэ, мяха ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ гол арга нөөсэнүүдэймнай нэгэниинь болоно гэжэ эндэ тоолодог байна. Энэ комплексдо нэгэ оператор 2100 гахай харууһалдаг юм.

Областиин бусад ажахынууд тус коллективэй дүй дүршэлые халан абана. Эдэнэр 140 мянган тонно гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиһээ 5 мянган тонноор ехэ мяха гүрэндэ худалдахые түсэблэнэ.

ВЛАДИВОСТОК. Примориин полинууд дээрэ үбһэнэй гурил татаха конвейер хүдэлнэ. Хатаалгын агрегадуудаар түхеэрэгдэһэн 133 завод нуга сабшалан дээрэ ажаллана. Эдэнэй туд бүхэниинь часай турша соо 1,5 тонно гурил татадаг юм. Хүсэтэ техникын туһаламжаар зундаа урда тээнь үйлэдбэрилэгдөөгүй ехэ — 60 мянган тонноһоо бага бэшэ витаминта тэжээл бэлэдхэхые түсэблэнэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АМЖАЛТЫН ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

КПСС-эй XXVI съезд, тэрэнэй тодорхойлһон холын хараата зорилгонууд совет хүнүүдэй эдэбхиние улам бадаргаба, үүсхэлтэ эрмэлзэлыень дэлисэе бүри үргэлхэбэ. Партиин хараалһан улаан бологор программа хадаа социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ онсо анхарал хандуулхыень партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай, ажахын оронуудай үнэн эрилтэ табиба.

Анха байгуулагдаһаа табин жэлэйнгээ ойе һайндэрлэхэ манай Сэлэнгын модоной баазын коллективэй ажабайдалда социалис мүрысөөнэй үзүүлһэн үүргые гүйсэд сэгнэхэн аргагүй. Социалис мүрысөөнэй дэлисэ арбадахи табан жэлэй туршада улам үргэдэһэн, түхэл маягынь хубилһан, ашаг үрэнь балжаһан байна.

Үнгэрһэн табан жэлүүдэй хугасаада манай предприятида томодхогдоһон бригаданууд байгуулагдаһан, хубиин ба коллективэй түсэбөөр ажалладаг болоһон, бригадын подряд нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Гадна инженер, техник бүхы өөрын хубиин зохёохы түсэбтэйгөөр хүдэлнэ. Эдэ бүгэдэ халаа социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ, мүрысөөнэй дүн, урэ дүндэ шэнэ элшэ асарһан шүү.

Энэ шэнэ хүдэлөөндэ КПСС-эй обкомой гэшүүн Г. И. Перовой толгойлдог коммунис ажалай бригада эхи табиһан байна. 42 хүнһөө бүридэһэн томодхогдоһон тус бригада шпалоцехтэ асарагдаһан модо хэм хэмжүүрээрнь хюрөөдэн тайрадаг. Хоёр халаанда хубааран хүдэлдэг тус коллектив нэгэ нарядай бригадна гуримаар хамаг ажалаа хэнэ.

Түрүү дүй дүршэл шадамараар үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ шадаһан бригадын коллектив арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабарие гурбан жэл арба һара соо дүүргээ. Тиигэжэ абаһан социалис уялгаяа хоёр һараар урид бэелүүлээ бшуу. Табан жэлэй туршада энэ суута коллектив 725 мянган кубометр модо тайраа. Иимэ хэмжээнэй томо предприятинуудай нэгэн болохо Итанцын леспромхоз хоёр жэлэй туршада бэлэдхэдэг юм. Энэ бригада энэл коллективээрээ хүдэлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 800 мянган кубометр модо тайрахаар социалис уялга абанхай, амжалтатай хүдэлжэ байна.

«Ашаг үрэтэйгөөр, шанартайгаар хүдэлхэ!» — социалис мүрысөөнэй мүнөө үе сагай гол уряа болоно. Ниитын баялигта эзэн һоор хандаха, бага гаргашатайгаар продукци гаргаха гээшэ мүнөөнэй эгээл шухала зорилго мүн. Тиимэһээ мүрысөөншэд бүхы эрмэлзэлээ ажалай бүтээсэ үндэһөөлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, түүхэй эдлэл болон материалнуудые алмаха, үйлэдбэриин фондонуудые ашаглалгые һайжаруулха тэмсэлдэ элсүүлхэ партийна организацинууд анхаралаа хододо табижа байгаа.

Энэ асуудал 1980 ондо партийна нээмэл суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэрэ суглаанай тогтоол бэелүүлэн, модо хюрөөдэн тайрадаг бүхы бригаданууд бригадна подрядай гуримда оруулагдаа. Г. И. Перовой даадаг коллектив шэнги А. Л. Муравьевой толгойлдог томодхогдоһон бригадын хүдэлмэриин сагые, материална гаргашые 25 процентээр бага болгоһон үшөө энэ гуримай һайн талые эли тодоор гэршэлнэ. Тус бригада һара бүхэндэ амжалта туйлаһанай түлөө 300, заримдаа дээшээшье түхэригэй шан абадаг шүү.

Томо бригадануудай эмхидхэгдэһэнһээ хойшо коллективэй гэшүүн бүхэнэй харюусалгань дээшэлээ, ажалдаа шуналтай болоо, эмхидхэлынь эли боло һайжараа. Иимэ бригадада хүдэлэгшэ бүхэн хэдэн мэргэжэл шудаланхай гэжэ тэмдэглэлтэй. Ямаршье сагта тэдэнэр бэе бэеэ халан хүдэлхэ шадабаритай байна бшуу.

Томодхогдоһон бригада бүхэндэ партийна бүлэг байгуулагданхай. Операторнуудаар гол түлэб коммунистнууд хүдэлнэ. Коллектив бүхэндэ заһабарилгын эмхидхэл, түхеэрэлгэнүүдэй техническэ харууһалга һайн байдалтай, ажалай журам бэхижэнхэй, бэе бэедээ харилсан туһалалсаха ёһо заншанхай. Нэгэтэ болоһон партийна суглаан дээрэ коммунистнууд ажалай түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар бригадирнуудай совет байгуулая гэһэн дурадхал оруулаа һэн. Иимэ совет бии болонхой, эдэбхитэй ажал ябуулга эрхилнэ.

Гэхэ зуура социалис мүрысөөнэй манлайда коммунистнууд алхална. 28 бригадын арбан наймыень коммунистнууд толгойлно. Тэдэнэй арбаниинь табан жэлэйнгээ даабарие дүрбэн жэл хахад соо дүүргээ һэн. Коммунистнууд Алексеев, Шустов, Рудин,Ваташев, Яковлева, Чирков, Алемасов болон бусадай нэрэнүүдые эндэ магтан дурдамаар.

Социалис мүрысөөнэй дүн согсолходоо, бидэ һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада бальна шэнэ гуримаар сэгнэнэбди. Эндэ хүдэлмэриин шанар гол һуури эзэлдэг юм. Гадна ажалай журам эбдэлгые олошоруулһан участок гү, али халаан мүрысөөндэ хабаадаха эрхэеэ хаһагдадаг. Коллективүүдэй хүдэлмэриин дүн дирекциин, парткомой ба рабочкомой хамтын заседани дээрэ сэгнэгдэдэг гээшэ. Мүрысөөнэй дүнгые предприятиин директор соносходог гуримтай.

«Хажуудаа нэгэшье гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлмэрилхэ!» гэһэн ростовойхидой уряа орон доторнай улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Гээгдэгшэдые урагшань татаха, эрхимүүдэй зэргэдэ жагсааха гээшэ мүрысөөнэй баһа нэгэ гол уялгань мүн болоно. 1980 оной туршада энэ асуудалаар цехүүдэй начальник бүхэн парткомой заседани дээрэ тоосоһон байна. Мүнөө цехэй начальнигууд үдэр бүхэндэ хэдэн бригадануудай гээгдэлдэ ороһон, энэ хэрэг һайжаруулхын тула ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай дирекцидэ мэдээсэжэ байдаг болонхой. Хэрбээ 1978 ондо 28 бригадануудай арбаниинь нормоёо дүүргэдэггүй байһан һаа, урзанда дүрбэ болоһон, харин нёдондо тиимэ нэгэшье бригада байгаагүй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ мүрысөөндэ шалгарагшадые моральна талаар урмашуулхада горитой анхарал хандуулагдаа. Энэ талаар зарим тэды дүй дүршэлтэйшье болообди гэжэ хэлэмээр. Правительственнэ дээдэ шагналда зууршалха, вымпел, грамота барюулха, хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ, баяр ёһололой суглаан дээрэ амаршалха, «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ соло олгохо болон бусад элдэб хэмжээнүүд абтана. Иимэ арга дүршэлэй удха шанар ехэ. Илангаяа залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг байна.

Ажалша коллектив бүхэндэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ цеховэ партийна болон профсоюзай организацинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотойнь мэдээжэ. Теэд хэдэн жэлэй саада тээ 50-һаа дээшээ гэшүүдтэй бригада, участок гү, али халаанда үнэндөө нэгэшье коммунист хүдэлдэггүй байгаа. Партийна нүлөөгэй үгы дээрэһээ уламжалан, тэндэ ажалай эмхидхэл, ажалай болон ниитын гурим һула, кадрнууд тогтосогүй байһан шүү. Ушар тиимэһээ партком үйлэдбэриин бүхы участогуудта партийна нүлөө үргэдхэхэ гэһэн оролдолго гаргаа. Коммунистнуудые үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта тааруугаар хубаарилан табижа, партида шэнэ хүнүүдые абажа эхилээбди. Партида үнэн сэхээр алба хэмээр ажалай түрүүшүүлэй, комсомолшуудай, ниитын эдэбхитэдэй коллектив бүхэндэ олон бии байһаниинь мэдээжэ зүйл ааб даа. Тиигэжэ һүүлэй 2,5 жэлэй хугасаада 73 хүнние партида шэлэн абаабди. Тэдэнэрнай бултадаа партийна организациин этигэл найдабарие үнэн сэхээр харюулжа байна.

Энэ ушарта нэгэл жэшээ дурдаһуу. Хайрсаг хэдэг цех удаан саг соо ходо гээгдэжэ ябаа юм. Эндэ шадабари түгэс кадрнууд хомор, ажалай журам һула байһан. Гадна тус коллектив соо нэгэшье коммунист хүн үгы байгаа. Иимэ байдалай тохёолдоод байхала ондоо цехтэ парторганизациин секретаряар хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэн Н. В. Челмакин түрүүтэй табан коммунистнуудые, үшөө хэдэн бэрхэ хүдэлмэришэдые энэ цехтэ сагаа ургаһан ажалаар эльгээбэди. Энэ хэмжээнэй ашаа туһа гэхэдэ, тус коллектив удаашинтагүй даабари 120—130 процент дүүргэдэг болоо, ажалай журам эбдэлгын ушар үзэгдэхэеэ болёо. Хайрсаг хэдэг цехэйхид 1980 оной ноябрь һарада нэгэ жэлэй даабари һайнаар дүүргэһэн. Энэ мэтэ эхинһээ эрилтэ табигдана, экономическа бүхы үрэ дүнгүүдынь улам һайжарна.

Шэнэ табан жэл хадаа бүри нэгэ жэгдээр, шанар һайнтайгаар хүдэлхэ эрилтэ табина. Түбхын түрүүндэ хүдэлжэ байгаа түхеэрэлгэнүүдээ хүсэд хүсэн соонь ашаглаха, шэнэ техникэ болон технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, түүхэй эдлэлээ нарин нягтаар хэрэглэхэ уялгатайбди. Ушар тиимэһээ манай баазын партийна организаци доторойнгоо арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэн ашаглахын тула горитой оролдолго гаргана. Энэ оролдолгомнай социалис мүрысөөнэй эмхидхэлһээ, тэрэнэй дэлисэһээ эшэ үндэһэтэй ха юм даа. Энээнтэй хамта продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе түсэблэгдэһэн хэмдэ хүргэхын тула технологическа зомгооһо, хайрсаг, соёлой-ажаһуудалай эд бараа гаргалгые, муу сортын уляаһан ба хуһа модо дууһан хэрэглэхэ хэдэ хэдэн хэмжээн абтаа.

Арбадахи табан жэлэй туршада юһэдэхи табан жэлэйхитэй сасуулхада, продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 34,5 процент ехэ болоо, 59,3 миллион түхэригэй продукци арадай ажахыда үлүү ехээр ябуулагдаа. Технологическа зомгооһо гаргалга 5 мянганһаа 25 мянган кубометртэ хүрэһэн байна. Энэ үедэ нэгэ хүнэй хэһэн продукциин хэмжээн 17 процентээр дээшэлээ, предприятиин оруулһан сэбэр олзонь 1 миллион 300 мянган түхэригөөр ургаа.

Коллектив бүхы дээрээ, мүн бригада бүхэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ — 1981 ондо бэелүүлхэ социалис уялгаяа абанхай, БМДК-гай ба Онохойн молоной комбинадай коллективүүдтэй социалис мүрысөөнэй договор баталанхай хүдэлжэ байна. 1981 ондо түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй продукци худалдаха, 210 мянган квт-час электрын элшэ хүсэ, 435 тонно горюче-тоһодолгын зүйлнүүдые, 5 мянган кубометр түүхэй эдлэл алмаха гэһэн иимэ зорилготой. Манай коллектив хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байхаа гээд мэдүүлнэ. Энэ зорилтын бодото бэелүүлгэ предприятиин һалбари бүхэндэ үргэнөөр дэлгэрэһэн социалис мүрысөөн лаб бата хангажа шадахал гээшэ.

Е. КУЗЬМИНЫХ,
Сэлэнгын модоной баазын парткомой секретарь.
Прибайкалиин район.

БАМ

ЗАЛУУ ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ ЗАЛИ

БАМ баригдана, БАМ Эхэ орондоо алба хэнэ... Һүүлэй мэдээгээр 1700 километр түмэр харгы баригдаад, энэ харгыгаар ашаан зөөгдэнэ. Сэбдэг хүйтэн Хойто орон дайдада баригдаһан түмэр харгые аша үрэтэйгөөр ашаглажа, арадай ажахыда, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөхэ гэһэн хараа зорилготойгоор Байгал-Амарай түмэр замай управлени эмхидхэгдээ бэлэй. Энэ управлениин коллектив түмэр замай Тындын, Ургалай, Северобайкальскын отделенинүүдһээ бүридэнэ. Шэнээр баригдаһан түмэр харгые аша үрэтэйгөөр ашаглахын тула һайн бэлэдхэлтэй олон мэргэжэлтэд — локомотивуудай машинистнууд, тэдэнэй туһалагшад, станциин дежурнанууд, хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, стрелочнигууд, операторнууд, бусад мэргэжэлтэд хэрэгтэй болоно.

Түмэр замай отделенинүүдые һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдээр хангаха хэрэгтэ Эхэ ороноймнай область, хизаарнууд, город хотонууд туһална. Энэнь һайшаалтай. Үнгэрһэн жэл түмэр замай мэргэжэлтэдэй түрүүшын отряд Беркакит—Тындэ—БАМ гэһэн участогта ерэжэ, энэ харгые ашаглаха хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байдаг.

«Байгал Амарай түмэр замай барилга гол түлэб дүүргэхэ» гэһэн шиидхэбэри партиин XXVI съезд дээрэ дэмжэгдээ бэлэй. БАМ-ай барилга һүүлшынгээ шатада ороод байна. Мүнөө БАМ-ые ашаглаха гэһэн тон шухала зорилго табигдана. Эхэ ороноймнай область, хизаарнуудһаа, город хотонуудһаа барилгашадай, түмэр замшадай шэнэ шэнэ отрядууд ерэжэл байна. Хэнэйшье мэдэһээр, БАМ-ые бүхы совет арад барина. Бултанай хүшэ намаа һаял задаржа байнхай. Тэрэнгиин ягаан-улаан сэсэгүүдые харахада, юундэшьеб даа түймэрэй носожо байһан мэтээр һанагдаадхиха юм. Хойто Байгалда хабар айлшалан ерэнхэй. Түмэр замай станцида сугларһан хүн зоной сэсэгүүдые бариһан үхибүүдэй шэг шарайе алаглан харахадаа, одоол баясахаар. Эдэнэр холын Москва хотоһоо БАМ зорижо гараһан залуу мэргэжэлтэдые угтажа байна ха юм.

Эндэ сугларагшадай олонхинь мүн лэ иимэ отрядуудай гэшүүд боложо, холын хойто нютагуудта ерээд, БАМ-ай барилга эхилэлсэһэн, зэрлиг дайдада һуурин, поселогуудые, Северобайкальск город, түмэр харгы барилсаһан алдартай. ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүн Вячеслав Бритиков, ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай комиссар, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, КПСС-эй XXVI съездын делегат Вячеслав Аксенов болон бусадые тэдэнэй дунда харанабди.

Уланшьегүй локомотивай хонгёо шангаар хуугайлха абяан холоһоо элихэнээр соностобо. Пассажирска вагонуудые шагтагалһан тепловоз уланшьегүй харагдажа, сугларагшад «Ура!» хашхаран, альга ташана. «Москва — Северобайкальск» гэһэн бэшэгтэй вагонууд Нижнеангарск-1 станцида хүрэжэ ерэбэ. Һүр жабхаланта хүгжэм зэдэлнэ. Вагонуудай үүдэнүүд нээгдэжэ, түмэр замшадай хубсаһатай хүбүүд, басагад буужа, зэргэлэн зогсоно. Улаан тугууд, уряа плакадууд хабарай дулаахан һэбшээнһээ намилзан долгилно, хүнүүдэй сэдьхэл зүрхые баясуулна. «Бидэ Днепрын эрьеһээбди», «Бидэ город-герой Одессэһээбди», «Бидэ нарата Узбекистанһаабди» гэжэ аржытар бэшэгдэһэн плакадуудые бариһан хүбүүд, басагад сэрэгшэдтэл адляар зэргэлэн зогсоно.

— Бидэ һайн дураараа Эхэ оронойнгоо хүгжэлтын тон шухала нэгэ участогта — БАМ-ай барилгада ерээбди. Бидэнээр хамта локомотивуудай машинистнуудай, инженернүүдэй станциин дежурнануудай болон бусад мэргэжэлтэй — хамта 220 хүдэлмэрилэгшэд — БАМ ерээ. Бидэ бүхы бэлигээ, шадабаряа БАМ-ые түргэн сагай туршада ашаглаха хэрэгтэ зорюулхаар эрид шиидэнхэйбди. Нэгэ хүн шэнгеэр ажаллахабди, — гэжэ залуу түмэр замшадай отрядай командир В. Н. Лунев рапорт үгэхэдөө мэдүүлбэ.

— 1979 оной октябриин 18-да бидэ эндэ түрүүшын поезд угтаа һэмди. Мүнөө түмэр харгы зүүлжээ Хойто тээшэ дабшажа ябана, Лена—Нижнеангарск-1 гэһэн түмэр харгыгаар 1,5 миллион тонно ашаан зөөгдөө. Саашадаа энэ харгы бүри һайнаар ашаглагдажа, үшөө ехэ ашаан зөөгдэхэ ёһотой. Энэ харгые һайнаар ашаглаха хэрэгтэ таанад залуу мэргэжэлтэд хубитаяа оруулхал болонот, — гэжэ түмэр замай Северобайкальскын отделениин начальник П. Ф. Рыбалкин хэлэбэ.

— Хэдэхэн жэлэй саана эндэ нарһан тужа шуулжа байгаа юм. Залуу барилгашад байгаалиин бэрхэшээлнүүдһээ айнгүйгөөр эндэ ажаллажа, бүхэли город бодхоогоо, түмэр харгы, авто-харгы барьяа. Таанад тэдэнэй габьяае арьбадхажа энэ харгые һайнаар ашаглажа, БАМ-ай барилгы болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха болонот. Ажалдатнай амжалта хүсэнэбди, — гэжэ КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой секретарь А. А. Молитвинай хэлэхэдэ, сугларагшад, отрядай гэшүүд альга ташабад.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр С. П. Будажапов баярай митингдэ хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Залуушуулые халуунаар амаршалан, түрүүшын үдэрһөө эдэбхитэйгээр ажаллажа, ... дэр бүтээсэ туйлахыень хүсэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Украинын, Молдавиин, Узбекистанай, Ярославлиин комсомолой организацинуудай путевкоор Хойто-Байгалда ерэһэн залуу түмэр замшад хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа, хэрзэн хүйтэн хойто дайдада баригдаһан түмэр харгые аша үрэтэйгөөр ашаглажа, партиин XXVI съездын хараалһан гайхамшаг ехэ зорилгонуудые сүм бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа мэдүүлэв.

БАМ-ай Буряадай участогай хүдэлмэришэд залуу түмэр замшадые хани халуунаар уттан абаба. Эдэнэр Ленэ мүрэнэй эрьеһээ Байгалай эрье хүрэтэр локомотивуудые жолоодон, ашаа зөөхэ, шэнээр баригдаһан түмэр харгые ашаглаха юм.

— Бидэ Ленэһээ Витим мүрэн хүрэтэр баригдаһан түмэр харгые ашаглаха хэрэгтэ хубитаяа оруулхабди, — гэжэ залуу хүдэлмэришэд мэдүүлнэ. Эдэнэй үгэдэ найдахаар. Юуб гэхэдэ, ВЛКСМ-эй ЦК, СССР-эй Зам харилсаанай министерство эрхимэй эрхим түмэр замшадые БАМ эльгээхэ юм.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу түмэр замшад Хойто-Байгалда.

М. МИНЕЕВЭЙ фото.

НАҺАНАЙН ХАРГЫ

Зураглал

Шэнхинээтэ шэрэм түмэр харгын захагүй олон залгалаануудай дээрэ поездын мөөрнүүд ута замай уянгата дуун мэтээр жэгдэхэнээр түерһэ. Энэ «дуун» Кирилл Осиповичь Болоневой шэхэндэ дадал, зүрхэндэнь дүтэ болоһоор үниһэй юм. Энэ «дуунай» аялга доро, энэл харгы дээрэ тэрэнэй наһан үнгэрөө ха юм. Тиимэһээ Кирилл Осипович танил харгы дээрэ гараад, түрэл аялгаяа шагнан ябахадаа, ажабайдалайнгаа намтарые ухаалан, досоогоо дурдан һанаха дуратай юм. «Хэр зүбөөр ажаһуунабиб? Наһанайнгаа үнэн харгые олоо гүб, үгы гү?» гэһэн бодолнууд тэрэниие энэ үедэ эзэлдэг.

Кирилл Осиповичой эсэгэнь бүри элинсэг хулинсагһаа уг залгамжалуулһан, таряашан хүн байһан аад, ямаршьеб ушар шалтагаанаар түмэр замшан болошоһон юм. Эсэгэеэ дахан табан хүбүүдынь, тэрэ тоодо Кириллшье, түмэр харгыда ажалладаг болоһон намтартай. Тиигэжэ арбан долоотойхон Кирилл хүбүүхэн Хандагатайн леспромхоздо машинистын туһалагшаар хүдэлжэ эхилһэн юм. Ондоо ажалда орохо, мэргэжэл шэлэхэ гэһэн бодол тэрээндэ байдаггүй, машинист болохоб гэһэн гансал эрмэлзэлтэй һэн.

Залуугайнгаа тэрэ үеые Кирилл Осипович мүнөөшье хүнгэхэнээр гуниглан дурдадаг юм. Халаан соо хоёр-гурбан тендер түлеэ гал руу хаяжа, хэды котел уһа бүлэхэш. Шадалаа дууһажа эсэшэнхэй гэртээ ерэхэш. Теэд гараа угаажа элеэлэмсээрээ түргөөр хубсалжа, нүхэдтөө, наадан тээшэ ларахаш. Иимэл ха юм эдир залуу наһанай залита охин.

Тэрэ үедэ залуу хүбүүндэ ажалайнь нюусануудые нээжэ, ажабайдалайнь үнэн харгыда гаргажа үгэһэн аха нүхэд — һурган хүмүүжүүлэгшэд Кирилл Осиповойшье намтарта байһан юм. Тэдэнэй — А. С. Чебуков, В. И. Лумпов, Б. С. Фетисов гэгшэдые — К. О. Болонев мүнөөшье дулаахан уринаар дурдан һанажа ябадаг. Тиимэл халаа мүнөө өөрөөшье залуушуулые хажуудаа абажа, дүй дүршэлөө хубаалдан, мэргэжэлдээ һургахые оролдодог юм.

— Залуу хүн гээшэ мэргэжэл шудалхын, дүршэлтэй болохын түлөө саг үргэлжэ урагшаа эрмэлзэлтэй ябадаг гээшэ. Мүн эдэбхи, зорилгынь шье манайхитай жэшэлтэй аал? Тиимэһээ залуушуулай хажууда хүдэлхэдөө өөрөөшье залуу мэтэ боложо, ажабайдалшни үшөө һонирхолтой шэнгеэр үзэгдэхэ. Үшөө тиихэдэ наһан соогоо хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлшни ганса өөртэшни үлэнэ бэшэ, харин олон хүндэ һургаал заабари болон туһална гэжэ зосоогоо баясахаш, — гэжэ Кирилл Осипович урмашан хөөрэдэг.

Залуушуулда заабарилан хэлэжэ, дамжуулан үгэхэ дүршэлөөр Кирилл Осипович баян. Хорин табан жэл соо түмэр харгын техникын хүгжэлтэ тэрэнэй нюдэндэ, тэрэнэй гараар үнгэрөө бшуу. Түмэр харгыда һаяхан ерээд хүдэлжэ байхадаа «ПТ» локомотивтай танилсажа шудалаа һэн. Удаань «ТР-нүүд», тиигээд «ТУ-нууд» бии болоо. Мүнөөшье жэл ерэхэ бүри техникэ һайжарна. Өөрөөшье тэдэниие шудалжа, залуушуулыешье һургаха хэрэгтэй.

Саг гээшэ сахилгаан түргөөр үнгэрдэг гэжэ дэмы хэлсэдэггүй ха. Хажуудаа абажа, заабарилан туһалжа ябаһан залуу нүхэршни хараһаар байтаршни ургажа, өөрынгөө харгыда гаран, мүрысөөндэ урижа байха. Залуушуул түргэн лэ бэежэдэг гээшэ ха. Кирилл Осиповичой һургажа гаргаһан арбаад хүбүүд мүнөө тэрээнтэй хамта түмэр харгы дээрэ хүдэлнэ. Жэшээнь, Коля Лощенков бүри һаял шэнги Кирилл Осиповичто заалгажа, машинистын мэргэжэл шудалжа ябагша һэн. Мүнөө тэрэнь институт дүүргэнхэй, түмэр харгын участогай начальнигаар ажаллана. Иимэ хүбүүдэй ажал хэрэгээр, ажабайдалайнь алхамаар омогорхонгүй яахабши. Харин Кирилл Осипович экипаждаа дахяад шэнэ залуу хүнние, хуушанайнгаа нүхэр Виктор Афанасьевич Кожиной хүбүүе абанхай. Эсэгэнь баһал машинист. Теэд хүбүүгээ хажуудаа абажа хүдэлэнгүй, ямаршьеб өөрын бодолоор нүхэртөө найдажа үгэһэн байна бшуу.

Кирилл Осипович Болонев Виктор Афанасьевич Кожин хоёрой экипажнууд үнинһөө хойшо хоорондоо мүрысөөнэй хэлсээ баталан хүдэлдэг юм. Тиихэдээ, Кирилл Осиповичой хэлэдэгэй ёһоор, тэдэнэр имагтал бэе бэеынгээ урда орохые оролдологгүй, харин хоёр экипажайнгаа хамтын туйлалтаар, харгынгаа участагай коллективэй түсэбэй дүүргэлтэдэ хамта оруулһан хубитаараа мүрысөөнэйнгөө аша үрые сэгнэдэг заншалтай. Тиимэһээ хододоо бэе бэедээ туһалалсан ажалладаг. Дүршэлтэй бэрхэ зон хоорондоо зүбшэн хөөрэлдэхэдөөшье, бэе бэедээ туһалха байна бшуу.

«Юун дээрэ һуунабши, тэрэнээ гүйсэд шудала» гээд Кирилл Осипович хэлэхэ дуратай юм. Энэ үгэ өөртөөшье заабари болгоһон үгэнүүдынь ха гэхээр. Юуб гэхэдэ, Кирилл Болонев леспромхозойнгоо түмэр харгын километр бүхэниие һайн мэдэхэ хүн гээд эндэ хэлсэдэг. Нэгэтэ харгын албанай начальник Эдуард Михайлович Досин И. О. Болоневой экипажда һуугаад харгыда гарахадаа, Кирилл Осиповичые шалгаха гэжэ нюдыень улад замда ябаһан гэдэг. Тиихэдэнь Кирилл Осипович, хаана, али багта ябаһанаа харгын годирхой, үгсүүр, уруудамаар, мүн бусадшье гансал өөртэнь мэдээтэй шэнжэнүүдээр тухайлан, зуугаад метр хүрэтэр тодорхойлоод лэ ябаһан ха.

Арбадахи табан жэлые Кирилл Осипович Болонев эрхим амжалтатайгаар түгэсхөө. Тэрэнэй экипаж арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые үлүүлэн дүүргэжэ, доодо складта модо зөөлгын хэмжээе арбан мянган кубометртэ хүргэһэн байна. Энэ амжалтыень гүрэн түрэмнай эрхимээр сэгнэжэ, Кирилл Осипович Болоневто Ажалай Алдар Солын II шатын орден барюулагдаа.

Алдар Солын орден... дайшалхы гү, али ажалай гү... адли тэгшэ баатаршалга харуулһан орден ха юм... Ажалай Алдар Солын III шатын орден Кирилл Осипович Болоневто юһэдэхи табан жэлэйнь ажалай амжалтануудай түлөө үгтөө һэн.

... Зунай наранай «урга тудажа», халта һэрюун сагые хүлеэжэ байһан үдэшэ... Кирилл Осипович ажалһаа ерэжэ, хүдэлмэриингөө хубсаһа һэлгээд, үдэшын һэрюундэ бэеэ амаруулан һуухадань бидэнэй хөөрэлдөөн тудаа һэн. Ажалша бэрхэ, нютагайнгаа зондо хүндэтэй.., мүн тиихэдэ байра байдалаа түбхинүүлһэн хүнэй маягтай.

Гэр байраньшье, байдалыньше һайн. Кирилл Осиповичь Болоневой гэрэй хана дээрэ, Новоильинскын поселково Советэй тогтоолоор «Эрхим жэшээтэ гэр» гэһэн түсэхай тэмдэг үлгэгдэнхэй.

Д. ТУМАНОВ,
Д. ДАШИЕВ.

УКРАИНЫН ССР. Сумска Фрунзиин нэрэмжэтэ машина бүтээлгын нэгэдэлдэ «Лидер» гэжэ үхибүүдэй автомобиль олоороо бүтээн гаргагдадаг болобо. Энэ предприятида бүхыдөө арадай үргэн хэрэглэлэй 25 ондоо зүйл бүтээн гаргагдана. Тэдэнэйнь зургаан гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргадаг инженер-конструкторнууд А. А. Степенко Н. И. Рыбалко хоёр «Лидер» автомобиль шалган хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН *дотор*

ЭРТЫН ХАРТААБХА ХУРЯАНА

МАРНЕУЛИ (Грузиин ССР). Марнеульска район эртын хартаабха тарижа ургуулдаг Грузиин томо ажахы болонхой. 7 мянган гектарһаа үлүүтэй талмай дээрэһээ хартаабха малтажа эхилээ. Оронойн промышленна түбүүдтэ хартаабха эльгээгдээ.

Сагай уларилай орёо бэрхэ байгаашье һаань, һайн ургаса ургуулагдаа юм. Түрүү ажахынууд гектар бүриһөө 100 центнер хүрэтэр хартаабха хуряана. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1,5 дахин ехэ болоно.

Эндэхи байдалда эртын хартаабха тарихада таарамжатай байшоо. Зунай түрүүшын үдэрнүүдтэ хартаабха малтажа абаад, һүүлдэ оройн сортын хартаабха тариха аргатай байна. Мүнөө жэл республика дотор 175 мянган тонно хартаабха бэлдэхээр хараална.

ТЮМЕНИИН ХОЙТО ЗҮГЭЙ ЭЛШЭ ХҮСЭН

СУРГУТ. (Тюмениин область). Шэнэ хүсэнүүдые болзорһоонь урид ашаглажа, Сургутска ГРЭС-эй коллектив элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые нэмээбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 1 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ бүтээн гаргаа.

Нёдондо жэлэй һүүлдэ баригдаһан 12-дохи энергоблок болзорһоо гурбан һара урид ашаглалгада оруулагдаһан байна. Ахалагша машинист В. Глинских гэгшын даадаг халаан амжалта хангаа юм. Хүсэтэ агрегадай барилгын дүүрэхые хүлеэжэ байнгүйгөөр, тэдэнэр ашаглалгада оруулха хүдэлмэри эхилһэн байгаа.

Сургутда барижа эхилэгдэһэн 2-дохи ГРЭС-эй хүсэнүүдые ашаглахадаа, коллективэй түрүү дүй дүршэлые хэрэглэхэ гэжэ шиидэнхэй.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ ТОЛЛОБО

ВИТЕБСК. «Суражский» совхозой 30 бүлэдэ болбосон түхэлтэй гэрнүүдэй түлхюурнүүд барюулагдаба. Механизаторнууд, малшад болон залуу мэргэжэлтэд уужам һаруул гэрнүүдтэ орожо толлобо.

Нютагай хүн зоной дурадхалые хараада абан, тэдэ гэрнүүдэй газаагуур буусаа шадарай участогууд, хото хорёо, автомашинын гараж баригданхай. Архитекторнууд иимэ байшангуудай проектые табихадаа, хубиин хамһабариин ажахы эрхилхэдэнь тааруу зохид байха тухай һанаагаа табиһан байгаа.

Һүүлэй табан жэлдэ социально-экономическа хүгжэлтын программын ёһоор республикын тосхонуудта 150 мянга гаран гэр ашаглалгада үгтэһэн байна. Тиигэжэ дүрбэдэхи бүлэ бүхэн гэр байраяа һайжаруулха аргатай болоо.

БОРИСЛАВАЙ БҮДҮҮД

БОРИСЛАВ. (Львовско область). Нэхэгдээгүй материалнуудай нютагай фабрикын хүдэлмэрилэгшэд ажалай ехэ амжалта туйлаба. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаа юм. Мүнөөдэрэй байдалаар предприяти нэгэ миллион дүрбэлжэн метр бүд гаргаад байна.

Эндэхи бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай, автомадаар хангагданхай юм. Фабрикын барилгын эхилжэ байхада, дирекци түсхай курса эмхидхэжэ, кадрнуудые бэлдэхэ тухай һанаагаа табиһан байгаа. Хүдэлмэришэд түхеэрэлгэнүүдые хабсаргалгада хабаадалсаа һэн. Фабрикын хоёрдохи ээлжээндэ хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлдэжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдахада, предприяти жэл бүри 100 миллион шахуу дүрбэлжэн метр бүд гаргадаг болохо юм.

— Фабрика материальна ба ажалай нөөсэнүүдые ехээр алмана, — гэжэ ахамад инженер М. Козич хэлэнэ.— Улһан, ноохон, хлопок бүдүүдэй, химическэ утаһанай үлэгдэлнүүдээр иимэ материал хэдэг байна.

УРАН ЗОХЕОЛШЫН-ПАТРИОДОЙ НЭРЭМЖЭТЭ

БРЕСТ. Брестын үйлсэнүүдэй нэгэндэ Сергей Смирновой нэрэ олгогдобо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай — Буг мүрэн дээрэхи хэрэмые хамгаалгын баатар габьяата хуудаһануудые һэргээн байгуулха талаар уран зохёолшын-патриодой аша габьяае ингэжэ тэмдэглэбэ бшуу.

Хэрэмые хамгаалагшад барандаа байлдаанда хосорһон байгаа гээд удаан саг соо тоологдодог һэн. Уран зохёолшо суута гарнизоной сэрэгшэдэй баатаршалга түхай материалнуудые бага багаар суглуулдаг, сэрэгшэдэй болон командирнуудай хуби заяагаар һонирходог байгаа. Харин олоһон баримтануудынь «Бут дээрэхи хэрэм», «Брестскэ хэрэмэй баатарнуудые бэдэрхэ зураа», «Хилэ дээрэхи хэрэм», «Брестскэ хэрэм», «Брестскэ хэрэмэй баатарнууд» гэһэн мэдээжэ зохёолнуудай үндэһэ һуури болоһон байна.

Алдарта гарнизоной сэрэгшэдэй дурасхаал «Брестскэ баатар-хэрэм» гэһэн дурасхаалай комплексдо мүнхэлэгдэнхэй. Литераторай суглаһан документнүүд, ветерануудай дурасхаалнууд, алдар суута үйлэ хэрэгэй героинуудай бэшэгүүд эндэ дагалагдажа байдаг.

ЯСНА ПОЛЯНЫН МУЗЕЙН 60 ЖЭЛ

ЯСНА ПОЛЯНА. (Тульска область). Л. Н. Толстойн «Ясна Поляна» гэһэн музей-бууса баярта удэр болобо, тэрэниие гүрэнэй заабари болгон абаха тухай ВЦИК-гэй тогтоолой баталан абтаһаар 60 жэлэй гүйсөө.

Ородой агуу ехэ уран зохёолшын, ажаһуйһан, зохёол нуудаа бэшэһэн оршон байдал тэрэ хэбээрээ үлэдэнхэй. Музей эрдэм гэгээрэлэй томо ехэ эмхи гаан болонхой. Толстойн дурасхаалые хүндэлхын бүхы дэлхэйн бүхы заха буланһаа гуудһаа хүнүүд Ясна Поляна ерэжэ байдаг.

Лев Николаевичай гэрэй хажууда гайхамшагта выставкэ хэрэгтэ зорюулагдаһан ... тинг болоо. Областиин партийна болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, Москва ба бусад городуудһаа ерэһэн айлшад тэрээндэ хабаадалсаа. Л. Н. Толстойн ... дээрэ сэсэгүүдые табиһан байна. Музейн 60 жэлэй ойдо зорюулһан хые харуулһан ойн баярай выставкэ нээгдээ.

(ТАСС)

БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНОЙ ШЭБЭРТЫН ДУНДА hУРГУУЛИИН hУРАГШАДАЙ АЖАБАЙДАЛДА, hУРАЛСАЛДА ЭНЭ ХУУДАhАН ЗОРЮУЛАГДАБА.

ХОНХО

№ 63

АЯ ГАНГЫН ОРОН

Улаан хадын үбэртэ, урадхал түргэн Хёлго голой хойморто уужам тала, ой модоороо, олон hүрэг адуу малнуудаараа, ажалша бэрхэ улад зоноороо, бэлиг түгэс уран зохёолшодоороо үнинэй суурхаhан Шэбэртэ нютаг нэмжыдэг. Мүнөө бэлигтэ поэт Дондок Улзытуев түрэл нютаг тухайгаа иигэжэ түүрээн, «Шэбэртэ» гэhэн шүлэгөө эхилээ hэн:

Ая гангын хангалаар
анхилаадхёо гэнтэ,
Аршаанта сэлгеэ нютагни,
амар мэндэ!
Арын оройhоо харахада,
альган дээрэ мэтэ,
Аржын толорон үгтаа
аглаг минии Шэбэртэ!

Шэбэртын ута сагаан hургуулида эжы абын эрхэ-бэрхэнүүд, гайхамшаг ерээдүй сайн жолоо баригшад эрдэм бэлигэй орьёл өөдэ эрмэлзэжэ, ажал хүдэлмэриин амта мэдэжэ, нютаг зоноймгоо хэр hаа хойшо хэжэ, эрхилжэ байhан ажал хэрэгые халан абахаар бэлэн, зориг түгэс үрүү хүгжэнэ.

hургуулида заадаг багшанарай дунда ажалаараа алдаршаhан хүнүүд яhала олон аабди. Жэшээ болгон, Буряадай АССР-эй габьяата багша Чимитцо Шоймполовна Санжижапова, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличнигууд Антонина Константиновна Халтаева, Баден Цыбикжапович Батуев гэшэдые нэн түрүүн нэрлэжэ болоно. Гэбэшье би мүнөө Шэбэртын дунда hургуулиин багшанарай бэрхэ багшанарай нэгэн Самажап Занданова Дымбрылова тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Самажап Занданова хамторойод жэлэй туршада манай hургуулида буряад хэлэ ба литература зааhан. Минии багша ябаха үедэ намда заагаан юм. Удааньби Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргээд, түрэл hургуулидаа хүдэлхөөр эльгээгдээ hэм. Тэрэ гэhэн сагhаа хойшо суг хүдэлнэбди. Би багша болоошье hаа, зүгөөр сайгаhан—өөрынгөө сэдьхэлэй ошо зали хубаалдаhан хүн тэниие хэзээдэшье минии багша гэжэ ходо досоогоо хэлэжэ, ехэтэ хүндэлжэ ябадаг. Энэ үгэнүүд Самажап Зандановнада сэхэ хабаатай.

Самажап Занданова Дымбрылова ямар хүн бэ? Нэгэдэхеэр, ажалдаа ехэ оролдосотой, hайн hайхан зан абаритай, үгы зохид хүн гэжэ коллективэй соогоо мэдээжэ болонхой. Хоердохёор, үхибүүдэй эгээн дуратай багшанарай нэгэн юм. Иигээшье бэрхэ, бүхы hанал зоригоо хэшээлдээ зорюулдаг, бүхы түсэбөө сэдьхэлээр мэдэдэг багша бэй, зүгөөр үхибүүдэй дура зүрхые ээлжэ абадаагүй hаа, ши хэншье бэшэш. Үхибүүдэй дурые татаха гээшэ ёhотой ехэ нарин шадабариин болон ехэ эрмэлзэлэй хүсэн гэжэ hанагшаб. Энэ хажуугаар бага бэшэ ажалай, оролдолгын, хоредохь багшалhан дүй дүршэлэй хубита гэжэ баhа байгаа бэ даа. Багшын эдэ бүхы эрдэм таланууд хамтаржа ерэхэдээ, тэрэнэй эрхилhэн ажал хэрэг урагшатай байна, байха ёhотойшье гээшэ ааб даа. Тиимэhээ 1980 ондо Самажап Занданова Дымбрылова РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотада хүртөө hэн.

hургуулида «Ая ганга» гэжэ буряад хэлэнэй ба литературын кружок хүдэлдэг. Түс кружок үни холын түүхэтэй юм. Анха түрүүн энэ кружогые багша Цырегма Намдаковна Намдакова эмхидхэhэн намтартай. Түрэл хэлэндээ болон литературада жэнхэни дуратай, өөрөөшье ульгам гоё шүлэгүүдые бэшээд туршадаг залуу багша Цырегма Намдаковагай Шэбэртын дунда hургуулида хүдэлхэеэ эльгээгдэhэниинь ганса «Ая ганга» гэжэ кружогой бии болоhонтой холбоотой бэшэ. Харин үшөө гүнзэгы удхатай, байгаалиhаа үгтэhэн бэлиг шадабаритай үхибүүдые элирүүлхэ, дэмжэхэ, ошо заллиень бадаруулха гэжэ залуу багша ехэтэ оролдодог, шүлэгшэ, дууша шабинартай болохо гэжэ эрмэлзэдэг hэн. Арадай аман үгэдэ дуратай үхибүүд hургуули бүхэндэ бии ааб даа. Тиимэ үхибүүд Шэбэртыншье дунда hургуулида олон байгаа бэлэй. Ц. Н. Намдакова арадай аман үгэhөө эхилжэ, «Ая ганга» гэжэ кружогойнгоо ажалые ябуулhан байна.

Бэлигтэ поэт Дондок Улзытуев Цырегма Намдаковна Намдаковае зохёохы намтарайнгаа эгээн түрүүшын багша гэжэ нэгэтэ бэшэ нэрлэдэг hэн. Мүн уран зохёолшо Ц-Д. Хамаев, «Мосфильмын» кинорежиссёр А. Дашиев гэгшэд Д. Улзытуевтай нэгэл үе сагта пуража, Ц. Н. Намдаковае hайн hайхан үгэнүүдээр хододоо дурдажа ябадаг юм.

Мүнөө буряад хэлэнэй ба литературын кружогто хори гаран үхибүүд хабаадана. Кружогто хабаададаг үхибүүд арадай аман үгэhөө гэхэ гү, али оньhон үгэ, таабари, онтохо суглуулжа эхилнэ. Үхибүүдэй суглуулhан аман үгын баялигууд ханын газетэ дээрэ гаража байдаг юм. Тэрэ газетэ hарадаа хоёр удаа гарадаг. Кружогойхид Гэсэгма Дамбаевна Дамбаева, Дулма Очировна Очирова, Данзан Доржиевич Доржиев, Дарисуу Цырендоржиева болон бусад үбгэд хүгшэдтэй тон нягта холбоотой юм.

Удаань яажа шүлэг бэшэгдэнэб гэhэн темээр хэдэн хэшээл үнгэргэгдэнэ. Шүлэгэй байгуулга, толгой холболго, рифмэ тухай хэшээлнүүдэй удаа үхибүүд өөhэдөө гуурhаяа туршаад үзэдэг байна. Кружогойхидой бэшэhэн түрүүшын шүлэгүүдээр зүбшэн хэлсэлгэнүүд үнгэргэгдэдэг.

Буряадай уран зохёолшодой зохёохы ажалда зорюулагдаhан хэшээлнүүд, уншагшадай конференцинүүд кружогой ажалай ехэхэн хуби болоно. Жэшээнь, Б. Шойдоковой «Дархан соло» гэжэ номоор конференци үнгэргэгдөө hэн. Энэ хадаа тон hүүлэй үедэ үнгэргэгдэhэн конференци гээшэ. Мүнөө жэл буряадай мэдээжэ уран зохёолшодой тэбхэр наhанай ойнууд удаа дараалан болоо гэжэ мэдэнэбди. Тэдэ ойнууд манай hургуулида тэмдэглэгдэhэн байна. Жэшээнь, арадай аман зохёол суглуулагша, поэт Д. Мадасоной ба Буряадай арадай поэт Ц-Д. Дондоковагай 70 наhанай, романист болон драматург Д-Р. Батожабайн 60 наhанай ойдо зорюулагдаhан үдэшэнүүд болоhон, ханын газетэнүүд гараhан, гар бэшэгэй журналнууд, уран зохёолшодой зохёохы намтарые харуулhан стенднүүд, планшедүүд хэгдэhэн байха юм.

Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд hурагшадые уран зохёолшын намтартай ганса танилсуулна бэшэ, мүн тэдэнэй зохёолнуудаар hонирхохо, заабол номуудыень уншаха хүсэлдэ үхибүүдые хүргэдэг юм. Тиимэhээ hурагшад өөhэдтөө хэрэгтэй ехэхэн юумэ түрэл буряад литератураhаа олоно гэжэ хэлэхэдэ, буруу болохогүй.

Саашань хэлэхэдэ, буряад хэлэн дээрэ зэдэлhэн шүлэг, дуун, богонихон сценкэ, зүжэг, алибаа уран зохёолой удхаар найруулан табигдаhан хэhэгүүд гээшэ буряад хэлэнэй ба литературын кружогой хүдэлмэриин ехэхэн хуби болоно. hүүлэй үедэ Х. Намсараевай «Тахуунай», «Хара шарайта» гэжэ рассказуудай удхаар богонихон зүжэгүүд бэлдэгдэжэ, ганса hургуулиин hурагшадай урда бэшэ, мүн Бэшүүрэй совхозой түбэй хүн зондо, фермэнүүд дээгүүр харуулагдаhан байна. Жэшээнь, «Тахуунай» гэжэ рассказай удхаар табигдаhан зүжэгтэ 9-дэхи классай hурагша Баирма Митыпова, 10-дахи классай hурагша Баир Очиров, 5-дахи классай hурагша Аюр Ракшаев гэгшэд хабаадаhан байна.

Совет буряад литературын эхи табигша Х. Н. Намсараевай түрэhөөр 90 наhанайнь ойдо зорюулагдаhан hурагшадай республиканска литература олимпиада нёдондо Улаан-Үдэдэ үнгэржэ, түрэл буряад литературадаа ганса дуратай бэшэ, мүн өөрөө яhала бараг — удхатайшье, ульгамшье шүлэгүүдые бэшэдэг, арадай аман зохёол ехээр суглуулдаг ба «Ая ганга» гэжэ кружогой хүдэлмэридэ тон эдэбхитэй хабаададаг байhанайнгаа түлөө пионернүүдэй Хара далай шадарай «Орленок» гэжэ лагерьта амарха эрхэдэ манай hургуулиин hурагша Баирма Митыпова хүртөө бэлэй.

Эдэ олон хэмжээ ябуулганууд өөhэдөө хэгдэжэ байдаггүйнь элитэ ааб даа. Мүнөө үеын үхибүүд техникэ тээшэ дурлажөөтэй кружогуудта ябаха дуратай гэжэ мэдээжэ. Тиигээдшье hүүлэй үедэ буряад хэлэндээ, литературадаа үхибүүд hожоргүй болоо, хэшээлнүүдтэ хайша хэрэгээр хандана гэжэ байжа hайса бэшэдэгшье, хөөрэлдэдэгшье болонхой гээшэ ааб даа. Зүб, хүниие хүсөөр баалажа, юумэндэ hургахагүйш. Гэбэшье Самажап Занданова иимэрхүү, үндэhөөгүй бэшэ, харин нилээд бүхэ үндэhэтэй хөөрэлдөөнүүдhээ ехэ айдаггүй. Үхибүүдые үнэхөөр hонирхуулжа, сэдьхэлыень хүдэлгэжэ шадаа hаа, тэдээнhээ hонюуша хүнүүд үгы бшуу. Энээниие дүй дүршэлтэй, хэрхо нюдэтэй, хэhэн ажалдаа дуратай багша тон hайнаар мэдэнэ. Иигэжэ мэдэдэг лэ хадань, үхибүүдые hонирхуулжа шададаг лэ хадань, hурагшад түрэлхи хэлэнэйнгээ хэшээлдэшье, кружогтошье ехэ дуратайгаар, баалалтагүйгөөр ябана гээшэ.

Ц-Д. ШОЙМПОЛОВ,
Шэбэртын дунда hургуулиин директор.

ХҮНЭЙ СЭН—ХҮДЭЛМЭРИ, АЖАЛ

Ажал гээшэ шэн зориг, габьяата хэрэг гэhэн бодол бүхы дэлхэйн арад түмэндэ мэдээжэ гэхэдэ, алдуу болохогүй гэжэ hанахаар. Хүндэ хаанаhаа алдар соло бии болоноб? Тэрэ миин, хииhээ бии болошодоггүй. Хүн бүхэн алдар солотой, зоной дунда хүндэтэй, сэнтэй ябаха дуратай ааб даа. Теэд энэ гэнсал хүн бүхэнэй хүнэй түлөө оролдоhон ажалhаа, үдэр бүриинь баатаршалгаhаа эхиеэ абадаг гээшэ. Алдар суу, баяр бэясхалан хадаа бүхы хүсэл бодолоо хэжэ байhан ажалдаа хандуулhан хүниие бэдэрэн олодог.

Манай Шэбэртэ нютагта ажалша бэрхэ хүнүүд жэлhээ жэлдэ олошорно. Энгэр дээрээ орден, медальнуудые зүүнхэй нютагайнгаа хүнүүдые хаража, бидэ сэдьхэлээ ханадаг, урмашадаг байнабди. Теэд бидэнэйшье хүдэлхэ, хамсыгаа шамаха үе саг иигээд лэ дороол хүрэжэ ерэхэ даа. Тиихэдэнь яагшал аабибди гэжэ ганса hанаандаа эрхэбэшэ сэдьхэхэш. Ганса би иигэжэ сэдьхэдэггүй ёhотойб. Харин минии үеын хүбүүд, басагад бултал энээн тухай бодожо үзэдэг, ганса hанаандаа шэбшэдэг ёhотой. Юундэ ганса hанаандаа? Бултанай урда бодожо ерээд, би заал hаа тиихэб, би заал hаа иихэб гэжэ хэлэжэ байхада, гоёншье гоёл юумэ аабза, зүгөөр ямаршье барюубшагүй холхидог үгэнүүд болохо бшуу. Тиимэhээ өөрынгөө ерээдүй тухай, өөрынгөө бүхы наhа зорюулха, арад зондо туhа асарха хэрэгээ, дурлажа шадаха ажал тухайгаа гансаараал бодоо hаа дээрэ. Шинии хэхэ ажалые ондоо хэншье хэхэгүй ха юм. Ухаан бодолоо үндэhэлхэ, сэдьхэл соохи үгэез сасуулха гэбэл, юунтэй зэргэсүүлэлтэйб? Зэргэсүүлхэ юумэн ехэ ааб даа. Хүрэ хүрэhөөр номой хуудаhа hэхээд үзэхэдэ яанаб? Болоно. Теэд минии таниха аха нүхэдэй эрхилдэг ажал, тэдэнэй байдал, эрмэлзэл бодол эгээн түрүүн досоом орожо, ухаан бодолдоо шэгнэжэ ябаhан үгэнүүдыем зүб тээшэнь болгохол.

Би мүнөө ехэ хүндэлдэг, омогорходог нэгэ хүн тухайгаа хөөрэхэ hанаатайб.

Түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарие болзорhоонь урид дүүргэжэ, район соогоо үнинэй мэдээжэ болоhон Шэбэртын hү hаалиин фермэ hууринай урда захада оршодог юм. Энэ фермые түрүү зэргэдэ гаргалсажа, эрхим ажалаараа олондо хүндэтэй болоhон hаалишад олон. Тэдэнэй нэгэн Дулма Гармаевна Гармаева болоно.

Дулма Гармаевна 1925 ондо Бэшүүрэй районой Нарин-Заган гэжэ нютагта түрэhэн намтартай. Тэрэ хара багаhаа хойшо ажал хэжэ эхилээ hэн. Удаань оройдоол арбан табатай басаган ябахадаа, фермэдэ hаалишанаар хүдэлжэ эхилhэн юм. Тэрэ гэhэн сагhаа хойшо аяар дүшэн жэл үнгэрөө!

Түрүүшээр Дулма басаган эжыдээ туhалдаг байгаа. Нэгэ-хоёр үнеэдэй дэлэн шоборжо эхилээд, hура hураhаар hуража, саашадаа эхэhээ өөрэгүйгөөр hаадаг болошоо бэлэй. Мүнөө үедэ оройдоол 15-тай хүниие дүй дүршэлтэй бэрхэ hаалишантай адли табихагүй! Теэд тэрэ сагнай ондоо байгаа. Агууехэ дайнай боложо байhан үе саг байгаа бшуу.

Хара багын ажалша бэрхэ, шударгы хүн байhан тула, удахагүй Д. Гармаева фермынгээ түрүү hаалишадай тоодо ороbо. Тэрэ ажалдаа хүсэ шадалаа гамнадаггүй бэлэй. Тиимэл шэгээрээ мүнөөшье үлөө. hураhан юумэ hураар татуулхагүй гэдэг гээшэ ааб даа. Эдэ үгэнүүд Дулма Гармаевнада сэхэ хабаатай. Шэбэртэ нютагай хамаг зон хүгшэн залуугүй хэлсэхэ:

— Тиимэ даа, Дулма Гармаевна гээшэмнай миин hуухагүй хүн даа. Энэ эхэнэр шэнгеэр хүн бүхэн хамтын хэрэгэй түлөө оролдодог, ажалладаг гээшэ hаань, юун болохо hэм!..

Мүнөө Дулма Гармаевна пенсидэ гараhаншье hаа, гараа амаруулан, дулаан гэртээ удаан hуужа үгөөгүй. Тэрэнэй hанаан бодол ходол фермэдээ байдаг байгаа. Тиигээд мүнөө дахин ажалдаа орожо, залуу hаалишадта жэшээ харуулан, хойноо тэдэниие дахуулан ажаллана.

Тон hая болотор түрүү hаалишаниие хүсэхэ хүн бүхы район дотор үгы бэлэй. Жэшээнь, 10-дахи табан жэлэйнгээ даабарие тэрэ 116,6 процент дүүргэhэн гээ hаа, түсэбэй ёhоор 3208 центнер hү hааха байhан hаа, 3742 центнер hаажа, 534 центнерээр түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна. Тиихэдэ 9-дэхи табан жэлэй дүнгөөр, ажалдаа эрхим hайнаар аад, шанар ехэтэйгээр хүдэлhэнэйнь түлөө тэрэниие Октябриин Революциин орденоор шагнаhан юм. Үшөө урдахи, 8-дахи табан жэлэй дүнгөөр Дулма Гармаевна Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор шагнагдаа бэлэй.

Дүшэн жэл... Дүшэн жэл гэжэ хэлэхэдэ бэлэн. Дүшэн жэл соо гунжа, дүнжэнгүүдэй дэлэн нидхэржэ, хүхыень хурганда хабшан шоборжо байха гээшэ бэлэн бэшэ. Халуун зун, хүйтэн үбэл—жэлэй дүрбэн саг жэгдэ адли. Тэнгэриин үдэр бүри үүрээр, үнэгэнэй харанхыгаар бодолгон. Эзээ танин эрээгшэн, малаагшангуудай үүгэнэлдээн... Иигээд лэ үдэрhөө үдэртэ, жэлhээ жэлдэ — хамта дүшэн удаан жэл соо! Энэмнай хүндэ үгтэhэн наhан ха юм, бүхы наhан.

— Дулма Гармаевна, та жаргалтай гүт? — гэжэ энэ даруу номгон зантай, сэбэр шарайтай, ажалша бэрхэ, суутай, Шэбэртын hаалиин фермынхидэй урдаа хараха hаалишан эхэнэрhээ эжэлүүдгүй hураха дурам хүрэнэ.

Дулма Гармаевна урин зохидоор энеэб-энеэб гээд, хүнэй юу бодожо байhые дуунhан таадаг мэтэ тунгалаг нюдөөр минии урдаhаа сэхэ харана. Тиихэдэнь би тэрэнэй номгон даруугаар хамагые бодомжолhон нюдэд соо уншанаб: «Бэлэн ажал гэжэ хаанашье байдаггүй юм. Гэбэшье ажал бүхэн өөрын hайхан шарайтай. Тэрэ hайхан шарайгаа хүн бүхэндэ бэлээр харуулхагүй. Ехэхэн оролдоhоной хүсөөр хэhэн ажалаа гартаа абахаш, өөрынгөө болгохош. Өөрынгөө наhанай хэрэг, харгыгаа зүб олоhон хүншье, тэрэнэй хүдэлдэг ажалшье шүүхэ. Жаргал гээшэ юун бэ? Жаргал гээшэ—минии ажал...».

hаалишан болохо дуратай нүхэд басагадни, таанар намдаа дүтэ болоно. Нээрээшье, бэлэн ажал гэжэ үгы. Бишье энээниие ойлгожо, олые бодожо байнаб.

hайнта даа, эрэлхэг зоригто Дулма Гармаевна!

Эржена ДОНДОКРИНЧИНОВА,
9-дэхи классай hурагша.

СЭЭЖЫН ЗУГААЕ ЗАДАЛАН

Оньhон хошоо үгэ, таабари гээшэ арад зоной үни холо сагhаа хойшо бии болгон зохёожо, зохёоhоноо мүлижэ, сээжэлдэжэ, хэлсэжэ байhан сээжын зугаа, сэдьхэлэй баялиг мүн. Мүнөө үе сагай байдалда тааруулhан таабари зохёохо гээшэ ехэ харюусалгатайшье, хүндэшье хэрэг ааб даа. Гэбэшье таабари зохёон байгуулха hэдэлгэнүүд хаа хаанагүй боложол байдаг гээшэ. Эндэ ямаршье муу юумэн үгы. Тиимэhээ Шэбэртын дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Баирма Митыповатай зохёоhон хэдэн таабарие дурадханабди.

Хадхаад лэ намайе үзэ,
Хамаг юумыеш
сэбэрлэхэб.
(Пылесос).

Углууда hуугша,
Уладые hонирхуулдаг.
(Телевизор).

Зундаа задарагшаб,
Үбэлдөө унтагшаб.
(Сэсэг).

Үдэр бүри ерэдэг,
Уладые hонирхуулдаг.
(Газетэ).

Үдэртөө унтадаг,
Үдэшэндөө hэрдэг.
(hара).

Буряад ороной шэмэг лэ,
Баян дэлхэйн баяр лэ.
«Бай гэжэ эхилдэг,
«Гал» гэжэ дууhадаг.
(Байгал далай).

Х. Намсараевай түрэhөөр 90 наhанайнь ойдо

ЕРЭН ЖЭЛЭЙ ОЙН БАЯР

Хуушанай хатуу сагта
Харанхы гэртэ түрөөлтэ.
Балшар бага наhанhаа
Баянай хонишон
байгаалта.

Хубисхалай болохо үеэр
Комсомолой гэшүүн
болоолта.

Анха түрүүшынгээ
зүжэгөөр
Арад зоноо
баясуулаалта.
Буурал сагаан болоходоо,
Буряад ороноо
суурхуулаалта.
Үргэн уужам нютагтаа.
Үндэр нэрэдэ
хүртөөлтэ.
Бэшэhэн номуудтнай
олон лэ,
Бэлиг шадабаритнай
гүнзэгы лэ.
Буряад үндэhэн хэлэнэй
Баян, hайханиие
мэдүүлээлтэ.

Баирма МИТЫПОВА,
9-дэхи классай hурагша.

ТАБАДАХИ ЧЕТВЕРТЬ—ТАБА ДЭЭРЭ

Зунай hайхан сагта дурагүй хүн байхагүй. Энэ hайхан сагые гэрэйнгээ оёорто үнгэргэхэ болоо hаа, ямар уйтайб? Зунайнгаа ута амаралтые бидэ hургуулиингаа амаралтын ба ажалай лагерьта үнгэргэдэгбди. Лагерьнай «Сасуутан» гэжэ нэрэтэй. «Сасуутан» нэн түрүүн минии сэдьхэлдэ үнэнхэ хани нүхэсэлэй, түрүүшын дуугаар бэе бэедээ туhа үзүүлхэ гэhэн эрмэлзэлэй ошо унагаажа, саашадаа олон хүн соо ябаха, ажаллаха, байха арга боломжыемни хүмүүжүүлээ. Энээндэнь би ехэ баяртайб.

Манай hургуулиин амаралтын ба ажалай лагерь аргагүй hайхан газарта оршодог. Ой модоной дунда сагаан шифер оройтой хэдэн гэр гэнтэ, хадын оройдо гаража ерэхэдэ, харагдашаха. Лагериемнай тойроод үндэр хаданууд намхылдан hуудаг. Хадын хүхюу горхон дүтэхэнүүр урдадаг. Гэрэ бидэниие юундэшьеб наада хаража байhандал, шулуун дээгүүр шолшогонон урдахадаа, шэнгэхэнээр энеэдэг.

Нарин-Заган гэжэ нэрэтэй энэ гоё hайхан газарта манай лагериие барижа, бидэндэ бэлэглэhэн шефүүдтээ —Бэшүүрэй совхозой хүн зондо баяр хүргэхэ дуран хүрэнэ. Теэд бидэ ганса амараад, садатараа эдеэлээд, унтаад, наадаад байдаг бэшэбди. Харин шадаха зэргээрээ ажал хэнэбди. Манай хэhэн ажалые хэн нэгэн голоо, муугаар хээт гэжэ хэлээ гэжэ дуулаагүйб. Тиимэhээ бидэшье шефтээ —Бэшүүрэй совхоздо туhална бэшэ гүбди?

Би хоёр зун «Сасуутан» гэжэ лагерьта амаржа, hурагшадай барилгын бригадада хүдэлнэб. Нёдондо зун манай бригада ажалаа бүри эртэ, май hарын хуушаар эхилээ hэн. Бидэ hургаар бэлдэжэ, машинын бэлээр хүрэхөөр бэшэ үндэр газарта 1,5 модо утатай хорёо барижа, ойн соорхойн шэмэтэ ногоотой сабшалан хорёолоо hэмди. hүүлдэнь тэрэ хорёо соохоомнай 880 центнер үбhэн хуряагдаа. Энэ тоо тиимэшье ехэ бэшээр харагдажа болохо. Теэд үнгэрэгшэ зумнай, хэнэйшье мэдэhээр, ган гасууртай гэжэ тоотой гүб даа. Тиимэhээ 880 центнер үбhэн гээшэ яhала ехэ тэжээл байгаа гэхэдэ болохо.

Хонидой ноохо хайшалалга юун гээшэб гэжэ манай hургуулиин ахалагша классай hурагшад барагсаан мэдэхэ. Энэмнай бэлэн ажал бэшэ юм. Нооhо хайшалаанда ахалагша классай хүбүүд, басагад хабаадажа, hуралсалай ажалай бригадын нэрэ түрые унагаахагүйе оролдодог. Би баhа тэрэ бригадада оролсодогби. Үнгэрэгшэ зун манай бригадада 15 хүнhөө бүридөө hэн. Бригададамнай дүй дүршэлтэй болоhон, хоёрдохи, гурбадахи жэлээ ноохо хайшалаанда ябажа байhан хүнүүд, мүн залуу — машинка гартаа түрүүшынхеэ барижа байhан нүхэд байгаа. Теэд бригадымнай заншал — өөрөө шадаха болоод, хажуудахи тухайгаа бү марта гэжэ ха юм. Тиимэhээ бригадын гэшүүд бэе бэедээ хамhалсадаг, нүхэдэйнгөө шадахагүй юумыень ойлгуулхые оролдодог, шадаха зэргээрээ туhалдаг байгаа. hүүлдэ ноохо хайшалаанай дүн гаргахадань, манай бригада хамта гурба мянганhаа үлүү хони хайшалhан байгаа hэмди. Энэмнай манай түрэл совхоздоо үзүүлhэн туhын нэгэ хуби болоно.

hурагшадай бригадада басагад өөhэдын бригада бии болгодог. Тэдэнэр куузику тариhан поли дээрэхи үрмэдэhэ үгы хэдэг, нарhанай шэлбүүhэ бэлдэхэ ажалда ябадаг юм. Мүн hургуулиингаа классуудые hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэлсэhэн, ханыень сагаадаха, шалыень шэрдэхэ гэхэ мэтэ ажал хэдэг. Жэшээнь, нёдондо зун манай бригадын басагад хамта 1000 центнер шахуу нарhанай шэлбүүhэ бэлдэhэн юм.

hургуулиимнай газаа жэмэстэ мододой саад таригдаhаар тиимэшье үни болоогүй. Гэбэшье ранеткэ, үхэр нюдэн, моиhон гэхэ мэтэ жэмэстэ мод бурзан сагаан сэсэгүүдээ задлашанхай, мүнөө ямар гоёор харагдана гээшэб! Бидэ hургуулиингаа саадhаа жэл бүри 1500 түхэригэй жэмэс суглуулдагбди. Теэд энэмнай манай бии болгоhон саадай тон түрүүшын алхамууд гээшэ ааб даа. Арбан, арбан табан жэл болоод, энэ саадаа харадаг hайб!

«Сасуутан» гэжэ лагериин hурагшадай ажалай бригада мүнөө жэл юу хэхэб? Мүнөө зун бригадын гэшүүд дүрбэн бүлэг болоожо хубаарха. 100 толгой тугал харууhалха, куузику тарипан 12 гектар полиин бүртаг үонэ үгы хэхэ, хонидой ноохо хайшалалгын ба үонэ бэлдэлгэндэ яаха бүлэгүүд болоожо хубаарха юм. Юу хэлэхэб, урдамнай байhан ажал ехэ. Энээнэй урда жэлнүүдтэл адляар, табадахи четвертьөө табан дээрэ дүүргэхэ байхабди гэжэ ехэтэ найданаб.

Эрдэм ГАРМАЕВ,
9-дэхи классай hурагша.

ШЭБЭРТЫН ДУНДА hУРГУУЛИИН hУРАГШАДАЙ СУГЛУУЛhАН ТААБАРИНУУД БА ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

ТААБАРИНУУД

Хада руу
Харгана шэрээ.
(Үhэ hамнаха).

Миндайн дабаан дээгүүр
Мянган улаагша үнеэд
субаа.
(Дэгэлэй хуняадаhан).

Шагнагшын газаа
Шаргал морин уяатай.
(Шэхэнэй hиихэ).

Миндаа
Мянган нүхэтэй.
(Хурабша).

ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

Зайран хүнэй зам ута,
Айран хүнэй алхам ута.

Залхуу хүн үбшэрхэдэг,
Залуу хүн хүсэрхэдэг.

Айлай нохойнууд
алалдадагшье hаа,
Аюулай ерэхэдэ нэгэдэдэг.

Эдлүүри муутай газарта
Үрэhэ тариха харамтай.

Эдеэлсэ муутай газарта
Малаа ээрэхэ гэмшэлтэй.

hАРУУЛ ГУНИГ

Арбан жэлые бүхыдэнь юун гээшэб гэжэ бодоо hаа, тиимэшье ехэ саг болзор бэшэл даа. Гэбэшье минии арбан долоон наhанай ехэнхи хуби болоно бшуу. Тиимэhээ намда, намдашье гэжэ даа, бүхы нүхэдтэмни аяар арбан жэл гээшэ ааб даа. Тэрэ гэhээр тэбхэр арбан удааншье, мүнөө hанахадам, аргагүй түргэн жэлнүүд үнгэрөө, бусалтагүйгөөр ошон ошоо.

Би мүнөө тон түрүүшынгээ hургуулиин хонхые, тэрэ сентябриин нэгэнэй тунгалаг hайхан, hэрюухэн үглөөе ойндоо элихэнээр, бүри үсэглэлдэр болоhон мэтээр оруулнаб. Тэрэ гэhэнhээ хойшо минии баhан hургуулитаймнай, сэдьхэл зүрхэндэм тон дүтэ болоhон хүндэтэ багшанартаймни, эдэ жэлнүүдтэ аха дүүнэрhээ өөрэгүй болоhон үетэн нүхэдтэймни нягта холбоотой.

Түрэл Шэбэртынгээ дунда hургуулида би октябрёнок, удаань, гурбадахи классай hурагша байхадаа, апрелиин 22-ой үдэр шал улаан галстук хүзүүндээ зүүжэ, пионертэ абтаhан байнаб. Мүн лэ апрель hарада, 1978 ондо би Ленинскэ комсомолой гэшүүн болооб. Би эдэ үдэрнүүдээ мартаха аалби? Үгы даа, хэзээдэш мартахагүйб.

Хуhан ойн соорхойдо тэнгэри тулатар носоодог пионерскэ түүдэгүүдээ яажа марталтайб? hургуулида үнгэрhэн эдэ жэлнүүдни саашанхи наhанайм, ажабайдалайм найдамтай табсан мүн.

Дуратай багшанарни, эльгэн дүтэ багшанарни... Бидэ таанадай хүсөөр, эсэшэ сусашагүй оролдолгынтнай ашаар далижажа, өөhэдынгөө дали жэгүүрээр үндэр өөдэ дэгдэхэ гэжэ байнабди. Теэд хайшан гээд таниие орхин дэгдэхэбиб, хүндэтэ Антонина Константиновна?

Антонина Константиновна Халтаева бидэндэ долоон жэлэй турша ород хэлэ ба литература заагаа. Энэ хүн бидэнэй гүлмэр зүрхэндэ ульгам үгын удхые ойлгохо ошо асараа, сэдьхэлдэ хүрэмөөр бэшэгдэhэн номой хуудаhан дээрэ мэлмэрhэн нёлбоhоо тос байса дуhааха мэдэрэл олгоо. Бидэ поэзиин тунгалаг далайда танай хүсөөр, хүндэтэ Антонина Константиновна, дурлаабди. Энэ дурамнай мүн лэ бүхэ, тэрэ бэлээр унтархагүй. Гэбэшье ганса энэ бидэниие А. К. Халтаеватай нягтаар холбоно бэшэ.

Антонина Константиновна бидэнэй 4-дэхи классай байхаhаа хойшо классыемнай хүтэлбэрилнэ. Тиимэhээ тэрэ түрэhэн эхэ эсэгэhээмнай өөрэгүйгөөр бидэниие, алишье талааhаа «hохорхон» амитадые хүмүүжүүлээ, дали дороо абан, хододоо энхэрэн ябаа. hанаад үзэнэб: үгы, юрэдөө, багшагүйгөөр бидэ хаана ошоhон, юу хэhэн зонбибди? Нээрээшье, хододоо багшатаяа, хаанашье ябаа hаа — багшатаяа! Ой руу аяншалгада гарана гүбди, али Хяагта, Улаан-Үдэ экскурсида ошоно гүбди — бидэнтэй хамта Антонина Константиновна.

hүүлшымнай хэшээл болотор, халагламаар богони саг үлэбэ. Үетэн нүхэдни гунигта абтана гү? Абтана.

«Иигээд лэ гээшэ гү, иигээд лэ? Саашаа яаха гээшэбиб? Хэндэ ошохо, юу хэхэ, яаха?..» Ямар нэгэн танигдаагүй, үндэр томо, зузаан гэгшын үүдэнэй урда ерээд, тоншохо болихоёо ойлгожо ядаhан шэнгиб. Тоншоо hаамни юун болохоб? Урдаhаамни хэн гаража ерэхэб? hайн хүн гараха гү, али муу хүн гү?..»

Тэрэ үүдэнэй саана намайе юун хүлеэнэб?.. Энэ дороо мэдэдэг hайб!

— Сайн байна, Антонина Константиновна!

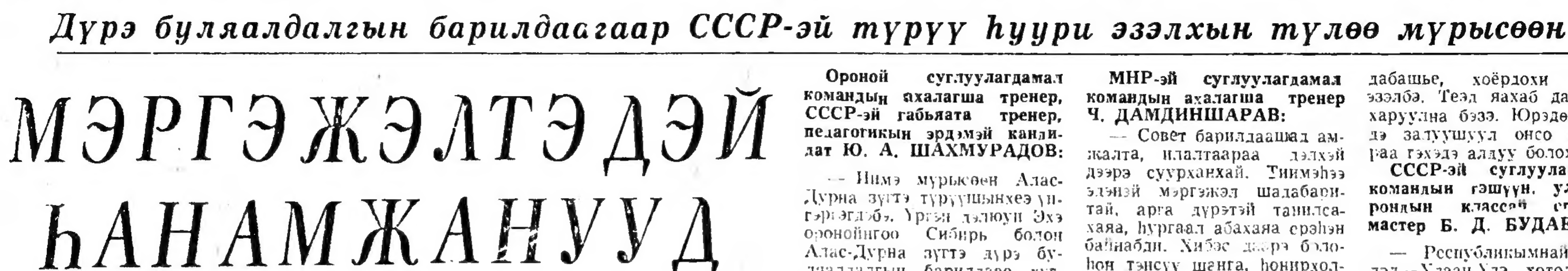
— Сайн! Зай, хэр шалгалтаяа үгэжэ байнаг?

Аа, шалгалта! Энээн тухай орогүй мартаад байналби. Теэд бидэ, Антонина Константиновна, Гүрэнэй шалгалтые hайнаар үгэнэбди. Харин hүүлдэнь, бүхы шалгалтануудайнгаа дүүрэhэнэй, хүлеэhэн, хүсэhэн аттестадуудаа гартаа абаhан хойноо, яаха гээшэбибди?

Манай түрэл hургуули, хүндэтэ багшанартай, илангаяа Та, манай Антонина Константиновна, бидэ гаанадаа хайшан гээд «Баяртай!» гэхэбибди...

Юлия БАТОРОВА,
10-дахи классай hурагша.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҺАНАМЖАНУУД

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй Улаан-Үдэ хотодохи Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ боложо дүүрэжэ байха үедэ манай газетын корреспондентнүүд энэ чемпионадта ерэһэн суута барилдаашадтай, мэргэжэлтэдтэй, тренернүүдтэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

Манай ХӨӨРЭЛДӨӨН

СССР-эй Спорткомитедэй спортивна тулалдаануудай управлениин начальник Н. Н. ПАРХОМЕНКО:

— Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) баталан абаһан шэнэ гуримаар ороной чемпионат түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Шэнэ гурим дүримэй һаянай нэбтэрүүлэгдэжэ байһан дээрэһээ һорилго бэлэдхэлэй методикые хубилгаха ушартай болонобди. Энээл нимэһээ чемпионадай үедэ тренернүүдтэй, судьянартай семинарнуудые үнгэргэбэбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэмнай гансал бидэнэргэ бэшэ, харин бүхы барилдаашадта шухала удха шанартайл.

Мүрысөөн тухай ямар юумэ онсолон тэмдэглэлтэйб гэхэдэ, манай суута барилдаашадые халажа абаха бэлигтэй бэрхэ залуушуулай олоороо ургажа байһые шанга тэмсэл элирхэйлэн харуулаа. Тусхайлбал, В. Алексеев, Б. Будаев, Т. Дзгоев, Ю. Воробьев, П. Намиев, А. Ходарцев болон бусадые эндэ нэрлэжэ болоно.

Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион, спортын габьяата мастер Сослан АНДИЕВ:

— СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн бидэнэй, спортсменүүдэй, ажабайдалда ходоодоо ехэ, шухала удха шанартай үйлэ хэрэг бололог юм. Бүхы шэгнүүрнүүдтэ мүрысөөн эршэмтэй шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Энэнышье гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ сентябрь һарада Югославида үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионадта бэлэдхэлэй түрүүшын шата болоһон байна. Би гараа гэмтэһэн дээрэһээ һүүлэй арбан хоёр жэлэй турша соо түрүүшынхеэ ороной чемпионадта хабаадабагүйб. Тиигэбэшье илангаяа өөрынгөө, хүндэ шэгнүүртэнэй дунда болоһон тулалдаае һонирхон хараһан байнаб.

Ороной суглуулагдамал командын ахалагша тренер, СССР-эй габьяата тренер, педагогикын эрдэмэй кандидат Ю. А. ШАХМУРАДОВ:

— Нимэ мүрысөөн Алас-Дурна зүгтэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Үргэн дэлюун Эхэ оронойнгоо Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ дүрэ буляалдалгын барилдаае хүгжөөхэ зорилготойгоор танай республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэхые шэлэһэн байгаабди. Үшөө тиихэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ барилдаашадайтнай туйлаһан амжалтанууд энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлээ.

Чемпионат урдаа табиһан зорилгодоо хүрэбэ. Манай суглуулагдамал командын гэшүүд яһала һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа, тиихэдэ элинние халажа абаха залуу барилдаашад олоороо ургажа байна. Нигээд лэ Румынида болохо Бүхэдэлхэйн универсиадада, Югославида үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионадта бэлдэжэ захалхабди.

МНР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер Ч. ДАМДИНШАРАВ:

— Совет барилдаашад амжалта, илалтаараа дэлхэй дээрэ суурханхай. Тиимэһээ элэнэй мэргэжэл шадабаритай, арга дүрэтэй танилсахаяа, һургаал абахаяа ерэһэн байнабди. Хибэс дээрэ болоһон тэнсүү шанга, һонирхолтой олехон уулзалгануудые плёнко дээрэ буулгажа абаабди. Олимпиин наадануудай, дэлхэйн чемпионуудай арга дүрэтэй манай барилдаашад танилсахадаа, ехэ һургаал абахал.

СССР-эй суглуулагдамал командын тренер, Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион, спортын габьяата мастер И. С. ЯРЫГИН:

—Мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ. Нютагай барилдаашадай дундаһаа нэгэншье һаа, чемпионой ургажа гарахыень хүсэһэн байгаабди. Теэд бэлигтэй залуу барилдаашан Борис Будаев олимпийскэ чемпион Сайпулла Абсаидовтай ана-мана тулалдабашье, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Теэд яахаб даа. Саг харуулна бээз. Юрэдөө, эндэ залуушуул онсо шалгараа гэхэдэ алдуу болохогүй...

СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Б. Д. БУДАЕВ:

— Республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэ хотодо боложо үнгэрһэн энэ ехэ мүрысөөн нютагаймнай ажалшадай нюдэнэй хужар, баяр омогорхол болоһониинь хүн бүхэндэ ойлгосотой бэзэ. Газетын уншагшадта, мүн дүрэ буляалдалгын барилдаанда дуратайшуулай һонорто минии дуулгахаар, хэлэхээр, найдуулхаар юумэн гэхэдэ, энэ мүрысөөндэ абаһан мүнгэн медаляа алтаар зайлуулжа, таанадаа омогорхуулха зорилго урдаа табинаб.

Мүнөө СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаад байхадаа, һаяар гэхэ гү, али июль һарада Румынида болохоёо байгаа Бүхэдэлхэйн универсиадада хабаадахаар түгэс бэлэдхэл хэжэ байнхайб.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): СССР-эй 1981 оной чемпионууд — спортын габьяата мастер Сергей Корнилаев (Москва), уласхоорондын классай спортын мастер Яраги Шугаев (Махачкала), спортын габьяата мастернууд Сергей Белоглазов (Киев), Виктор Алексеев (Красноярск), Сайпулла Абсаидов (Махачкала), уласхоорондын классай спортын мастернууд Юрий Воробьев (Москва), Григорий Данько (Киев), спортын габьяата мастер Санасар Оганисян (Москва), уласхоорондын классай спортын мастер Раш Хутаба (Сухуми), спортын габьяата мастер Салман Хасимиков (Москва).

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МНР-эй·СОЁЛОЙ ҮДЭРНҮҮДТЭ

МОНГОЛОЙ КИНО: РЕВОЛЮЦИИН ТҮҮХЭ

Орон дотор дүлэн шэнгеэр соробхилһон арадай революциин түрүүшын үдэрнүүд тухай домоглоһон «Арадай элшэн» гэжэ уран һайханай фильм 1959 ондо болоһон Москвагай уласхоорондын түрүүшын кинофестивальда харуулагдаһан юм. Энэ фильмын гол героиня Ариуна боложо наадаһан Пүрэвийн Цэвэлсүрэн эрхим һайнаар эхэнэр ролие гүйсэдхэһэнэйнгөө түлөө фестиваль дээрэ тусхай шанда хүртэжэ суурхаһан намтартай.

Тэрэ гэһээр хори гаран жэл үнгэрөө. Актрисын Улаан-Баатарай байрын һаруул уужам нэгэ таһалга соо һүтэй үдхэн ногоон сай оошожо, яралгүй хөөрэлдэжэ һуунабди.

— Кинодо шэлжэһэн ушарни үдэрэй талаан гэжэ һанагшаб, — гээд, Цэвэлсүрэн дурсана.—Би өөрөө дуушан хүнби. Гүрэнэй оперо болон баледэй театрта хүдэлдэгби. Тиимэһээ мэргэжэһэн драматическа актриса бэшэб гэжэ бэеэ тоологшоб. Хонишод айлай бүлэ соо түрөөб. Багаһаа хойшо аялга дуунда айхабтар дуратайб. Эсэгэтэеэ хонишье адуулхадаа, эшэгы гэр соогоо эхэдээ туһалалсажа байхадаа, һургуулида, хожомынь финансова техникумдэ һурахадааашье отол дуу хамар дороо гүнгэнэжэ ябадаг бэлэйб. Удаань арадай уран бэлигтэйшүүлые элирүүлдэг республиканска конкурсдо хабаадажа, илагшадай тоодо ороходомни, намайе театрта хүдэлхыемни уриһан юм. Жараад онои эхин багаар Москвагай консерваторидо һурааб. Түрэл нютагаа бусахадаа, дахинаа театрта хүдэлжэ эхилээ һаабзаб даа. Мүнөө үндэһэн монгол оперонуудта гол партинуудыень гүйсэдхэнэб. Энэл театрта һая хүдэлжэ эхилхэ хаһадам, 1958 ондо, кинорежиссер Д. Жигжид намайе анхаржа, «Арадай элшэн» гэһэн фильмдэ наадахыемни дурадхаһан юм. Шанда хүртөө хадаа яһалал гэмгүйгөөр Ариуна ролие гүйсэдхэһэн байгаа гээшэ бэзэб гэжэ мүнөө һанагшаб.

Мүнөө П. Цэвэлсүрэн — МНР-эй габьяата артистка. Гадна тэрэ «Тунгалаг Тамир», «Уулзалга» гэжэ уран һайханай фильмүүдтэ гол рольнуудые гүйсэдхөөд, саашадаа кинотой хахасаһан намтартай.

— Гол ажални ехэ саг хүсэемни барана, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Битнай үшөө 5 ашанартайб. Тэдээндэ хүгшэн эхын анхарал баһал хэрэгтэй бшуу.

Гэнтын ушараар, үдэрэй талаангаар кинодо наадаһан хүм гэжэ Цэвэлсүрэнэй хэлээшье һаа, үнэн дээрээ эрхэ байдалынь дан тиимэ бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, «Монголкино» гэжэ киностудида саг үргэлжэ буулгуулжа, дубляждань хабаадажа байдаг бишыхан нэгэл бүлэг артистнууд бии гээшэ. Тиимэһээ режиссернууд ехэнхи ушарта гүйсэдхэгшэдые «хажуу тээһээ» бэдэрхэ баатай болодог — театрнуудаар, уран һайханай самодеятельностиин кружогуудаар, үнгэржэ ерэхэдээ, үйлсэһөө хүнүүдые олохо хэрэг гарадаг. Жэл соогоо эндэ табигдадаг табадолоон уран һайханай, тиихэдэ үшөө дүшэ шахуу фильмын дубляж хангахын тулада яһала ехэ хүсэн хэрэгтэй бшуу. Гадна студи жэл бүри 30 гаран баримтата фильм буулгадаг. Мүнөө дээрээ «Монголкино» иимэл арга боломжотой юм.

Гушаад оной тэн багаар, «Монголкино» гэжэ студиин һаяхана байгуулагдаха үедэ, эндэ ойройдоол хэдыхэн зохёохы хүдэлмэрилэгшэд, совет мэргэжэлтэд А. Лебедев, С. Гусев, бусад ажаллдаг һэн. Буулгаһан плёнкоёо тэдэнэр улаан гараараа модон тэбшэ соо угааха баатай болодог бэлэй. Тиихэдэ хамтын хүсөөр ори гансахан нэгэ частьтай баримтата фильм буулгагдаа һэн. Тиигэжэл СССР-эй болон МНР-эй кинематографистнуудай харилсаа холбооной найдалтай үндэһэ һуури табигдаһан байна.

Монголой залуу кинематограф оронтоёо хамта хүгжэн ургаһан намтартай. Ази түбидэ мундалһэн энэ арадай республикын дэбжэлтын замаар найдамтайгаар дабшалгые, хуушанай юумэн ула боложо, шэнэ сагай шэнжын зуладал бадаралгые, социалис үеын хүнэй абари зан, тухэл маягай тогтонижоролгые кинофильмнүүд түрүүшынь алхамһаань этигэмэ тодоор харуулһан байна. Монголой революциин хүнгэн бэшэ зам тухай домоглоһон дүшөөд жэлэй саана буулгагдаһан богони метражна фильмүүдые мүнөө сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй харахын аргагүй.

Тиихэдэл, гушаад онуудта, И. Траубергын сценаряар найруулагдаһан «Монгол ороной хүбүүн» гэжэ совет-монгол түрүүшын уран һайханай фильм экранууд дээрэ гараһан юм.

СССР-эй болон МНР-эй киногой ажал ябуулагшадай хамтын хүсөөр найруулагдан табигдаһан хэдэн арбаад уран һайханай, баримтата лентэнүүд мүнөө хоёр ороной харагшадта һайн мэдээжэ болонхой. Кинематографиин гүрэнэй Бүхэсоюзна институтда һуража гараһан нилээд олон бэлигтэн мүнөө «Монголкино» студида амжалтатайгаар ажаллажа байна. Эдэл мастернуудай зохёол бүтээлнүүд Монгол ороной национальна кинематографиин мүнөөдэрэйнь шэнжэ тухэлые тодорхойлно гээ һаа, зүбтэй.

1981 он республикын түүхэдэ онсо удха шанартай. Монголой Арадай-революционно партиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой орон дотор үргэнөөр тэмдэглэгдээ, МНРП-гэй XVIII съезд һаяхана боложо дүүрэбэ. Ороной социально-экономическа ба соёлой саашанхи хүгжэлтын шухала зорилгонуудые съезд тодорхойлхоһоо гадна, зургаадахи табан жэлэй амжалтата дүнгүүдые гаргаа юм. Байгша оной июлиин эхеэр Монголой арадай революциин илаһаар 60 жэлэй ой гүйсэхэнь.

«Ойн баярай жэлдэ—манай зохёохы ажал» — иимэ уряа доро Монголой киноискусствын бүхы уран бэлигтэн хүдэлнэ. Гайхамшагта ойдо зорюулжа, «Монгол ороной үндэр огторгой» гэжэ дүүрэн метражна баримтата фильм совет кинематографистнуудтай хамта буулгагдажа, дүүрэжэ байнхай. Монголой коммунист, Халхын-Голдо дайлалдаһан сэрэгшэ, хүдөө нютагуудта хамтын ажахые эмхидхэлгэдэ эдэбхитэй хабаадагша Адуча гэдэгэй бүлын жэшээ дээрэһээ үндэһэлэн, арадай ажахын элдэб һалбарида хүдэлдэг тэрэнэй арбан үхибүүдэй хуби заяае һорболжолон найруулагдаһан энэ фильм дотор МНРП-гэй хүтэлбэри доро Советскэ Союзтай нэгэн хамта дабшажа, Монгол арадай дабаһан гайхамшагта зам тухай хөөрэгдэнхэй. Республикын коммунистнуудай дээдын хуралдаанда зорюулагдажа, «Съездһээ съезд хүрэтэр», «Совет болон монгол космонавтнуудай хамтын ниидэлгэ», бусад баримтата фильмүүд бүтээгдэһэн, олоной зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Уран зохёолшо С. Удвалай «Агуухэ заяан» гэһэн мэдээжэ түүхэтэ романай удхаар кинорежиссер Г. Жигжидсүрэн «Хатанбаатар» гэжэ хоёр серитэй уран һайханай фильм буулгажа дүүргээд байна. 1921 оной арадай революциин геройнуудай нэгэн Хатанбаатар Магсаржабай гайхамшагта ажабайдалда, тэмсэлдэ энэ фильм зорюулагданхай.

«Губи ба Хинганиие дабан» — иимэ нэрэтэй хоёр серитэй уран һайханай совет-монгол фильм паяар экран дээрэ гарахань. Режиссернууд В. Ордынский, Б. Сумху гэгшэд дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлшын шата болоһон Япон эзэрхэг түримхэйшүүлые хяа буга сохилго тухай энэ фильм соогоо хөөрэнэ.

Үшөөшье хэдэн кинолентэнүүд буулгагдажа дүүрэжэ байна. Тэдэнэй диилэнхинь арадай революциин 60 жэлэй ойн үдэрнүүдтэ хүн зондо үргэнөөр харуулагдаха юм.

— СССР-тэ боложо байгаа МНР-эй Соёлой үдэрнүүдэй үедэ «Ехэ бүлэ», «Газарай амисхаал», «Һолонгын табан үнгэ» болон бусад шэнэ шэнэ уран һайханай фильмүүдые хани нүхэдтөө харуулхабди,— гэжэ «Монголкино» студиин директор Н. Бямбажав АПН-эй корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэ зуураа мэдүүлээ. — Москвагай уласхоорондын XII кинофестивальда «Хатанбаатар», «Малшан хүбүүн Найдан» гэжэ уран һайханай фильмүүдые, монгол эхэнэрнүүдэй ажабайдал тухаи түүжэлһэн «Эхын алдар» гэжэ баримтата лентэ харуулхабди.

«Партиин XVIII съездэ Центральна Комитедэй тоосоон ба ойрын жэлнүүдтэ бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл соогоо МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. Цыденбал мүнөөдэр соёл хадаа юрэл хүнэй ухаан сэдьхэл хужарлуулха зүйл бэшэ болонхой гэжэ онсолон тэмдэглээ һэн. Юуб гэхэдэ, соёл гээшэ хүнэй болбосоролой шэнжэ, абари зангай ба бэеэ хажа абажа ябалгын һургуули, үзэл сурталайнь бүридэлэй үндэһэн болонхой бшуу.

Партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ МНР-эй кинематографистнууд өөһэдынгөө хубитые оруулхын түлөө эрмэлзэл зориг түгэс ажаллана.

Н. ЖОРСКИЙ, Г. ЧЕРНЕЦКИЙ,
АПН-эй тусхай корр.
Улаан-Баатар.

БАЛЕДЭЙ АРТИСТНУУДАЙ УЛАСХООРОНДЫН КОНКУРС ДЭЭРЭ

Хореографиин мэргэжэлтэд болон олон тоото дуратайшуулай дүрбэн жэл соо хүлеэһэн саг хүрэжэ ерэбэ. Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурсын түрүүшын шата Москвагай Ехэ театрай сценэ дээрэ һая боложо үнгэрбэ.

Залуушуулай искусство гээд баледые тон зүсөөр нэрлэдэг гээшэ. Тиин 16-һаа 19 хүрэтэр наһанай бага бүлэгэй түлөөлэгшэд түрүүшын үдэрэй харалгада хабаадалсаһаниинь һайшаалтай.

III конкурс дээрэхидэл мэтэ Японой түлөөлэгшэ эгээн түрүүшээр уран бэлигтэнэй тэмсэлые эхилбэ. Жээрэб татахада, 16-тай Мари Маэдада түрүүшын номер тудаһан байгаа. Тэрэ Түрэл Фукуок хотодоо таба наһатайһаа эхилжэ, хореографида һуража эхилээ һэн. Тэрэ залуу зааханшье һаа, Японой хэдэн хореографическа конкурснуудта хабаадалсаһан байна.

Ехэ театрай зал соо суглараһан москвагайхид болон ниислэл хотын айлшад япон балеринын дулаанаар, альга ташалгаар угтаһан байна.

Түрүүшын үдэр ГДР-эй, Канадын, Аргентинын, Австриин болон Советскэ Союзай түлөөлэгшэд уласхоорондын жюрин урда мүн лэ уран бэлигээ харуулаа. Гэхэтэй хамта, хабаадагшадай гуйлтаар энэ конкурсдо жээрэб таталгада 13-дахи номер түрүүшынхеэ хабаадалсаһан байна. СССР-эй Ехэ театрай солист, Болгариин Варна хотодо үнгэрһэн уласхоорондын балетнэ конкурсын мүнгэн шанда хүртэгшэ, баледэй артистнуудай бүхэсоюзна конкурсдо илагша Алла Ханиашвилида «азагүй номер» тудаһан байна. Ехэ театрай солист, бүхэсоюзна конкурсдо илаһан Варнадахи мүрысөөндэ бронзо шанда хүртэһэн Юрий Васюченкэтэй хамта тэдэнэр ехэ амжалта туйлаба. Нэгэдэхи шатын түрүүшын харалга тэдэнэй хатар наадаар түгэсөө.

А. НЕЗЛОБИН, ТАСС-ай корр.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЭМСЭЛЭЙ ВЕТЕРАНУУДАЙ СУГЛААН

СОФИ. Росси болон Болгариин революционно хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Болгариин хүдэлмэришэн ангиин партиин үндэһэ һуурине табигша Димитр Благоевой түрэһөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдаһан революционно ба фашизмда эсэргүү тэмсэлэй ветерануудай, ниислэлэй ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ болобо. БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, республикын партийна болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна.

БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын Национальна соведэй түрүүлэгшэ П. Кубадинский суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. Д. Благоевой түүхэтэ һургаал заабаригүйгөөр мүнөөнэй Болгарине байгуулжа болохогүй байгаа гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Тэрэнэй суртал һургаалнууд манай социалис гүрэнэй хэлбэришэгүй амжалтата хүгжэлтэдэ, манай эб найрамдалта гадаадын политикада илан мандана.

СССР—ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ГОЛ ТЭМСЭЛШЭ

ОТТАВА. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ совет арад эрэлхэг зориг гаргаһан, баатаршалга харуулһан байна гэжэ Эб найрамдал хамгаалха Канадын конгрессэй президент Дж. Морган ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. Гитлеровскэ фашизмһаа хүн түрэлтэнние аршалан абаралгада Советскэ Союзай дүүргэһэн үүргые Канадын арад үндэрөөр сэгнэнэ.

Мүнөө СССР — бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө гол тэмсэлшэ мүн. Хархис хүсэнүүдэй толгойгоо дахинаа үргэжэ байхадань, тэрэнэй гаргаһан хүсэлэл оролдолгонууд онсо удха шанартай болоно. Олон зуугаад миллион хүнүүдые үгы хэдэг ядерна буу зэбсэг тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалай хуби заяанай түлөө Канадын олониитэ һанаагаа зобожо байна. США-гай мүнөөнэй захиргаанай сэрэгэй гаргашануудые улам ехэдхэлгэ, Вашингтоной дай журөөдэһэн мэдүүлгэнүүд ушар ёһо ойлгохо бүхы хүнүүдэй һанааень ехээр зобооно.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ «Першинг-2» болон далиига ракетэнүүдые Баруун Европодо тодхон табиха тухай шиидхэбэри, ОСВ-2 гэһэн договорые эсэслэн баталхые арсалга, СССР-эй гадаадын политикын үг удхые Рейганэй захиргаанай хазагайруулга — эдэ бүгэдэ уласхоорондын байдалай ямараар хүгжэжэ байһан үзэл дай сахые хүсэгшэдэй һанааень зобооно.

УЛАСХООРОНДЫН ЯАРМАГ

ПОЗНАНЬ. Уласхоорондын яармаг эндэ нээгдэбэ. 37 ороной 3,5 мянган фирмэ болон гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүд тэрээндэ хабаадана.

Советскэ Союзай үдэр июнин 15-да яармаг дээрэ үнгэргэгдэбэ. СССР томо ехэ хабаадагшадай нэгэниинь болоно. СССР-эй павильондо, талмай дээрэ хүндэ ба хүнгэн промышленностиин, электроникын, машина бүтээлгын 4 мянга гаран эдлэл хэрэгсэлнүүд табигдаа. Эдэ бүгэдэ совет индустриин хүгжэлтын үндэр хэмжээе харуулна. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Макеев түрүүтэй Совет правительствен на делегаци яармагта ерэһэн байгаа.

ПНР-эй гадаадын худалдаа наймаанай ба далайн ажахын министр Р. Карский тэрэнние нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, социалис оронуудтай экономическа харилсаагаа хүгжөөлгэ шухала удха шанартай гэжэ Польшо тооложо гэжэ тэмдэглэбэ.

ЗҮҮНЭЙ ҮЗЭЛТЭЙ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ИЛАЛТА

ПАРИЖ. Парламентын ээлжээтэ бэшэ һунгалтын түрүүшын шата июнин 14-дэ Франциида боложо дүүрэбэ. Зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүд эндэ ехэ илалта туйлаа. Табадахи республикын түүхэдэ майн 10-да түрүүшынхеэ энэ тушаалда һунгагдаһанайнгаа һүүлээр Национальна суглаанда гүрэнэй толгойлогшын олонхиин дуу абажа шадахагүйдэнь, президент Ф. Миттеран һунгалта үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри гаргаһан байгаа. Политическа хараа шэглэлээ бэелүүлхын тула тэрэ энэ олонхидо түшэглэхэ һохотой байгаа бшуу.

Элдэб политическэ партинуудай, бүлэглэлнүүдэй, ниитын эмхинүүдэй дэбжүүлһэн 2700 кандидадһаа Национальна суглаанай 491 депутадые 18 наһатай болоһон францүзүүд һунгаха ёһотой байгаа.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын даб дээрэ абаһан мэдээнүүдэй ёһоор, дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан һунгагшадай 56 шахуу процентнь, тэрэ тоодо социалис парти болон зүүнэй үзэлтэй радикалнуудай хүдэлөөнэй түлөө—37,66. Франциин Коммунис партиин кандидадуудай түлөө 16,19 процент дуугаа үгэһэн байна. Республикые дэмжэхэ нэгэдэлэй, Франциин демократиин түлөө холбооной эмхидхэһэн «шэнэ олонхиин түлөө холбоон» гэжэ һунгалтын урда тээхи бүлэглэл дуугаа үгэгшэдэй оройдоол 40,1 процентые суглуулһан байна. ОПР-эй кандидадуудай түлөө һунгагшадай 19,14 процент дуугаа үгэбэ.

ВЕНЭДЭ ҺҮЙДХЭЛТЭ ЯБУУЛГА ХЭГДЭЭ

ВЕНЭ. Эндэхи Шварценбергплац дээрэ Совет Армиин геройнуудта зорюулагдажа бодхоогдоһон хүшөөдэ зүрюу харша һүйдхэлтэ ябуулга гаргагдаа. Июнин 14-дэ танигдаагүй хүнүүд Советскэ Союзда зүрюу харша уряа лозунгнуудые тэрээн дээрэ сагаан шэрээр бэшэһэн байна. Орон нютагаа урилжа, Польшоһоо гараһан хүнүүд энэ харата ябуулга үүдхээ гэжэ эдэнэй удхаһаа элирнэ.

Полициин захиралтаар хүшөө дээрэхи харата мууһай бэшэлгэнүүдые үгы хэхэ хэмжээнүүд дары абтаһан байгаа.

Австридахи СССР-эй посольство иимэ харата ябуулганүүдые саашадаа гаргуулхагүй, зохихо хэмжээнүүдые абаха гуйлтатайгаар Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ хандаһан байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Заводой амаралтын бааза» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябаса» — промышленностиин болон хүдөө ажахын шэнжэлэл. СССР-эй Верховно Соведэй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумүүдэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябаса» — республикын ажалшадай мүрысөөндэ зорюулагдаһан тематическа хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилһээр 40 жэлэй ойдо. «Ород доктор» — А. Мурзинай очерк. (Түгэсхэл). Социалис оронуудта. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэн, хаана һурахаа ошохоб?» — дээдэ болон дундада һургуулинуудта абтаха гуримууд тухай. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Рафферти» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.10 —«Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.10—Шэнэ һонин. 15.10 —Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 — Исландиин национальна һайндэр —Республикын байгуулагдаһан үдэр. «Исландитай уулзалга» —телевизионно баримтата фильм. 15.55 — С. Маршак. «Ажабайдалай ба уран зохёолойнь хүдаһануудаар». 16.45 — «Горнистнууд, харюусагты!». 17.15 —«Арадай аялганууд». 17.30—«Бидэнэр БАМ баринабди». **Улаан-Үдэ.** 18.05 —«Байгал» программа.

«Орбита». 18.40 — «Эрдэм наукын һонин». 19.15 — «Рости ба Кеша» — мультфильм. 19.30—19.45 — Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Смерть в очереди» — телевизионно баримтата фильм (Англи). Политическэ шэнжэлэгшэ В. Дунаев оролто үгэ хэлэхэ. 20.35 — «Апсны-67» гэжэ хүгжэмэй ансамблиин концерт. 20.50 — «Рафферти» (2-дохи сери). 22.00 —«Время». 22.35 —СССР-эй арадай артистка И. Богачевагай ба В. Андреевэй нэрэмжэтэ ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00 —«Хара далайн долгинууд» (7-хи сери). 14.05 — «А. П. Чеховой театр». 15.00 — И. С. Козловский. Фильм-концерт. 15.45 — «Футболой шэнжэлэл». 16.15 — «ПТУ-дэ ямар мэргэжэлдэ яажа һургадаг бэ?». 16.45 — Н. Равель. Хүгжэм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 —«Харгы» — телевизионно фильм.

«Орбита». 18.05 —Киевэй Гүрэнэй филармониин «Гармония» — гэжэ камерна ансамбль наадаха.

Улаан-Үдэ. 18.40 —«Агитаторнуудта ба политинформаторнуудта туһаламжа». 19.00 — «Цада нютагтай кавказец» — телевизионно фильм.

«Орбита». 20.00 — «Хүдөөгэй час». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Шэнжэ экран». 21.15 — «Карибын меридианһаа абтаһан репортаж». Баримтата фильм. 22.00 —«Время». 22.35 —Телевизионно уран һайханай богони фильмүүдэй программа.

САГААН УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республикымнай ехэнхи газар дээрэ бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 15—20, хойто районуудта, Байгалай хойто эрьедэ 10-... градус дулаан болохо.

УЛААН-ҮДЭДЭ бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 17-... градус дулаан болохо.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04430. Заказ № 139. Индекс 5901.